

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Katedra studií občanské společnosti

Bc. Anna Dufková

**Podpora sociální ekonomiky evropskými institucemi
v kontextu politiky zaměstnanosti EU**

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. Ing. Marie Dohnalová, CSc.

Praha 2015

Závazné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a s použitím pramenů a literatury řádně citovaných a uvedených v seznamu literatury. Práci jsem nevyužila k získání jiného nebo stejného titulu.“

„Souhlasím s tím, že tato diplomová práce může být zveřejněna v elektronické knihovně FHS UK a může být využita i jako studijní text.“

Ve Vlašimi dne 23.6.2015

.....

Bc. Anna Dufková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce doc. Ing. Marii Dohnalové, CSc. za čas, který práci věnovala a její vlídný přístup. Současně bych chtěla poděkovat své rodině a manželovi za bezmeznou podporu během tvorby diplomové práce i celého studia.

Abstrakt:

Téma sociální ekonomiky je v současné době velmi aktuální, a to na úrovni EU, a tedy i jejích členských států. Je kladen důraz na podporu jejího rozvoje, jelikož díky ní mimo jiné vznikají nová pracovní místa a dochází k hospodářskému růstu. Práce má za cíl popsat formy podpory sociální ekonomiky, která je jí poskytována institucemi EU a to v kontextu politiky zaměstnanosti EU v období let 2010-2015. Práce identifikuje nejen formy podpory, ale rovněž její zdůvodnění v dokumentech evropských institucí a také se zabývá podporou sociální ekonomiky v České republice.

Klíčová slova:

sociální ekonomika, sociální podnikání, sociální podnik, EU, zaměstnanost, politika zaměstnanosti

Abstract:

The theme of the social economy is currently very topical at EU level and therefore in its member states. The emphasis is on supporting development of social economy, because it creates new jobs and leads to economic growth. The thesis aim is to describe the forms of promotion of the social economy by EU institutions and their bodies, which is provided in the context of EU employment policy in period 2010-2015. The thesis identifies both forms of support and also justification in documents of European institutions and the support of social economy in Czech Republic.

Key Words:

social entrepreneurship, social enterprise, EU, employment, employment policy

SEZNAM ZKRATEK:

CEP – CMAF =The European Standing Conference of Co - operatives, Mutual Societies, Associations and Foundations

EaSI = Program Evropské unie pro zaměstnanost a sociální inovace

EHSV = Evropský hospodářský a sociální výbor

EFRR = Evropský fond pro regionální rozvoj

EGF = Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci

EMCO = Výbor pro zaměstnanost

EMPL= Výbor pro zaměstnanost a sociální věci

ESF = Evropský sociální fond

EuSEF =Kvalifikované fondy sociálního podnikání

ILO = Mezinárodní organizace práce

IOP = Integrovaný operační program

IROP = Integrovaný regionální operační program

MPO = Ministerstvo průmyslu a obchodu

MMR = Ministerstvo pro místní rozvoj

MŽP = Ministerstvo životního prostředí

OP PA= Operační program Praha- Adaptabilita

OP PPR = Operační program Praha- pól růstu

OBSAH DIPLOMOVÉ PRÁCE

I. ÚVOD	- 8 -
II. VYMEZENÍ TÉMATU PRÁCE	- 10 -
2. 1. Politika zaměstnanosti v EU	- 10 -
2.1.1. Teorie zaměstnanosti	- 11 -
2.1.2. Typy nezaměstnanosti, dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost	- 12 -
2.1.3. Mezníky politiky zaměstnanosti v EU	- 13 -
2.1.4. Politika zaměstnanosti Evropské unie v důležitých dokumentech	- 14 -
2.1.5. Hlavní směry politiky zaměstnanosti	- 16 -
2.1.6. Instituce zabývající se politikou zaměstnanosti	- 18 -
2.1.7. Nástroje politiky zaměstnanosti	- 23 -
2.2. Sociální ekonomika v EU	- 26 -
2.2.1. Sociální ekonomika	- 29 -
2.2.1.1. Vymezení pojmu sociální ekonomika	- 29 -
2.2.1.2. Vymezení pojmu sociální podnikání	- 31 -
2.2.1.3. Subjekty sociální ekonomiky	- 31 -
2.2.1.3.1. Sociální podnik	- 33 -
2.2.1.3.2. WISE	- 34 -
2.2.1.3.3. Tradiční typy organizací třetího sektoru v Evropské unii	- 35 -
2.2.2. Historický vývoj sociální ekonomiky v EU	- 38 -
2.3. Sociální ekonomika v České republice	- 40 -
2.3.1. Vývoj sociální ekonomiky v České republice	- 40 -
2.3.2. Pojetí konceptu sociální ekonomiky v České republice	- 42 -
2.3.3. Sociální podniky v České republice	- 42 -
2.3.4. Zakotvení sociální ekonomiky a sociálního podnikání v právním řádu České republiky	- 45 -
2.3.5. Nezaměstnanost a sociální ekonomika v České republice	- 46 -
III. PRAKTICKÁ ČÁST	- 48 -
3.1. Cíle práce a výzkumné otázky	- 48 -
3.2. Výzkumná strategie, technika sběru dat	- 49 -
3.3. Výběr vzorku	- 51 -
3.4. Výsledky analýzy	- 53 -
3.4.1. Důvody podpory sociální ekonomiky evropskými institucemi v kontextu politiky zaměstnanosti EU	- 53 -

3.4.1.1. Naplňování cíle Strategie 2020 _____	- 54 -
3.4.1.2. Vznik nových pracovních míst _____	- 55 -
3.4.1.3. Pracovní integrace a sociální integrace _____	- 56 -
3.4.2. Formy podpory sociální ekonomiky v kontextu politiky zaměstnanosti EU	- 57 -
3.4.2.1. Politická podpora sociální ekonomiky _____	- 57 -
3.4.2.1.1. Evropská komise _____	- 58 -
3.4.2.1.2. EHSV _____	- 63 -
3.4.2.1.3. Evropský parlament _____	- 64 -
3.4.2.2. Legislativní podpora sociální ekonomiky _____	- 65 -
3.4.2.2.1. Evropský parlament _____	- 65 -
3.4.2.2.2. EHSV _____	- 67 -
3.4.2.3. Finanční podpora sociální ekonomiky _____	- 68 -
3.4.2.3.1. Evropský sociální fond _____	- 68 -
3.4.2.3.2. Evropský fond pro regionální rozvoj _____	- 69 -
3.4.2.3.3. EaSI _____	- 69 -
3.4.3. Formy podpory sociální ekonomiky v ČR v kontextu politiky zaměstnanosti EU	- 70 -
-	
3.4.3.1. Finanční podpora sociální ekonomiky v České republice _____	- 71 -
3.4.3.1.1. Neinvestiční podpora _____	- 71 -
3.4.3.1.2. Investiční podpora _____	- 76 -
3.4.3.1.3. Kombinace investiční a neinvestiční podpory _____	- 79 -
IV. ZÁVĚR _____	- 83 -
SEZNAM ZDROJŮ: _____	- 86 -

I. ÚVOD

Sociální ekonomika není v evropském prostředí novým konceptem, ale má jistou tradici a její kořeny sahají až do 19. Století. V souvislosti s hospodářskou krizí a společenskými změnami získává sociální ekonomika na důležitosti na úrovni Evropské unie i v jednotlivých členských státech, a tedy i v České republice. Sociální ekonomika a její subjekty mají tři cíle, jedná se o cíl environmentální, sociální a ekonomický. Sektor sociální ekonomiky zasahuje do celé řady oblastí. Má například vliv na sociální začleňování, místní rozvoj, hospodářský růst i zaměstnanost. Tato diplomová práce je zaměřena zejména na roli sociální ekonomiky ve zvyšování zaměstnanosti, která je značná, což si jednotlivé instituce Evropské unie velmi dobře uvědomují a při její podpoře to náležitě zdůrazňují. V dokumentech Evropské unie je její spojitost se zaměstnaností hojně spojována a i z toho důvodu je v práci na sociální ekonomiku nahlíženo právě v kontextu politiky zaměstnanosti Evropské unie. Sociální ekonomika, její subjekty a sociální podnikatelé dávají možnost znevýhodněným skupinám ve společnosti integrovat se na trh práce a zlepšit tak svůj životní standard a sociální postavení i v České republice.

Cílem této diplomové práce je popsat formy podpory, kterou sociální ekonomice poskytují instituce EU i jejich zdůvodnění v dokumentech těchto institucí, a to v kontextu evropské politiky zaměstnanosti. Práce je rozdělena na část vymezení tématu a praktickou část. Vymezení tématu práce má tři kapitoly. První se zabývá politikou zaměstnanosti Evropské unie, v níž jsou mimo jiné vymezeny její nástroje, důležité evropské dokumenty a instituce, které se jí zabývají. Druhá kapitola je zaměřena na koncept sociální ekonomiky, je v ní vydefinována sociální ekonomika i sociální podnikání, vymezeny subjekty sociální ekonomiky i její historický vývoj v Evropě. Sociální ekonomiku a její zakotvení v České republice představí třetí kapitola, v níž je popsána situace sociální ekonomiky a jejích

subjektů. Jsou v ní rovněž uvedeny definice sociálního podniku a sociálně integračního podniku, které byly vytvořeny tak, aby odpovídaly místním podmínkám.

V praktické části budou zodpovězeny výzkumné otázky týkající se způsobů podpory sociální ekonomiky i její zdůvodnění institucí EU. Jak již bylo zmíněno, v kontextu politiky zaměstnanosti EU. V neposlední řadě bude zmapována také podpora sociální ekonomiky evropskými institucemi, kterou přijímá a provádí Česká republika, což je i vzhledem k začátku nového programového období velmi aktuální a významné téma nejen pro subjekty sociální ekonomiky, ale i pro jejich cílové skupiny.

II. VYMEZENÍ TÉMATU PRÁCE

2. 1. Politika zaměstnanosti v EU

Politika zaměstnanosti je stejně jako další politiky EU zakotvena v jejích zásadních dokumentech, které nastiňují další směr evropské politiky. Ve Smlouvě o EU je mezi prioritní cíle zařazen plán zaměstnanosti, sociální pokrok i boj proti sociální exkluzi a právě ty jsou zohledňovány při tvorbě jejích politik. Evropská sociální politika se vyznačuje snahou o sociální ochranu lidí a ochranu jejich integrity, a to prostřednictvím institucí i sociálního práva. Brdek a Jírová definují sociální politiku jako nepřetržité úsilí fungování sociálního systému, které má za výsledek fungování, nebo změnu systému. EU se snaží o to, aby byl v členských státech dodržován jistý sociální standard. (Brdek a Jírová, 1998:13–14)

Mezi cíle evropské sociální politiky patří mimo jiné i podpora přestavby a modernizace strategie a programů vzdělávání, odborné přípravy a zaměstnanosti, a to zejména pro zvýšení konkurenceschopnosti a mobility pracovních sil. Hospodářská krize ukázala, že je třeba politiky EU více koordinovat a že hospodářská politika, sociální politika a politika zaměstnanosti musí být propojeny. (Employment policy, 2011:9)

Na konci roku 2013 bylo ve státech Evropské unie 26,5 milionu nezaměstnaných osob, přičemž významnou část tvořili mladí nezaměstnaní¹. V souvislosti s touto situací Evropská komise přijala iniciativu na podporu tvorby nových pracovních míst, která mimo jiné podporuje sociální podniky, obnovu trhu práce i zlepšení fungování veřejné správy (Generální ředitelství pro komunikaci, 2014). Počet nezaměstnaných sice stále klesá, ale úroveň před hospodářskou krizí, jež proběhla v roce 2008, nebylo stále dosaženo. Problémem je dlouhodobá nezaměstnanost, kterou bylo v druhém čtvrtletí roku 2014

¹ Jedná se o nezaměstnané ve věku od 15 do 39 let.

postiženo 12,4 milionu lidí. Rovněž je stále velmi málo pracovních příležitostí pro osoby mezi 15. a 39. rokem života. (Komise, 2015)

V následující části bude vymezena politika zaměstnanosti EU, nástroje i instituce, které se jí zabývají, nicméně předtím považuji za vhodné uvést téma zaměstnanosti jako takové a představit s ním spojené pojmy a teorie.

2.1.1. Teorie zaměstnanosti

Nezaměstnanost je historicky dlouhodobě sledovaným problémem, a to zejména ve vyspělých zemích. Má významné sociální i ekonomické dopady. Existuje celá řada myšlenkových proudů, které se v historii i současnosti zabývaly nezaměstnaností. Mezi dva hlavní proudy ekonomické teorie zabývající se zaměstnaností patří neoklasická ekonomie i keynesiánství a kolem něj soustředěné školy.

Neoklasická ekonomie začala vznikat v 19. století a poptávka po práci je dle ní určena mezním produktem práce². Podnikatel najímá osoby na práci, pokud je příjem z mezního produktu práce větší než náklady na zaměstnanou osobu. Rovnováha na trhu práce je i při existenci nezaměstnanosti, která je produktem protichůdných tendencí nabídky a poptávky. S rostoucí mzdou se vyplatí nabízet více práce a s klesající mzdou najímat více zaměstnanců. Neoklasická škola rovněž hovoří o teorii dobrovolné zaměstnanosti. V případě, že by byl trh práce dokonale konkurenční, rovnováhu trhu by zajistila právě existence dobrovolně nezaměstnaných osob (upřednostňují volný čas před prací, nebo hledají práci jinou, než je jim nabízena). (Fuchs, 2020: 62 – 65)

² Příjem z mezního produktu práce je přírůstek celkové tržby, který vznikne realizací dodatečné produkce, která byla vytvořena zapojením dodatečné jednotky práce do výroby.

Druhým ekonomickým proudem, který se zabýval zaměstnaností, je keynesiánství, jemuž položil základy Mayard Keynes. Jeho učení velmi významně ovlivnilo ekonomii dvacátého století. V roce 1936 vyšla „Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz“, ve které Keynes rozebírá neúspěch kapitalismu, jenž je dle něj způsoben nedostatečně efektivní poptávkou. Zaměstnanost dle něj klesá, pokud dochází k poklesu agregátní poptávky, což má za důsledek pokles cen i nabídky na úroveň poptávky. Pokud dojde k poklesu mezd zaměstnanců, bude dopadem pokles peněz určených ke spotřebě, a právě to povede k poklesu agregátní poptávky i zisků firem, jejichž majitelé budou muset propouštět. Tímto způsobem se tedy zvýší nezaměstnanost. Růst zaměstnanosti je dle Keynese spojen s růstem důchodu a populace, při poklesu agregátní poptávky³ má dle něj zasáhnout stát, aby tak zamezil zvyšování nezaměstnanosti.(Holman, 2001: 361 –362)

2.1.2. Typy nezaměstnanosti, dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost

Existují tři typy nezaměstnanosti, které identifikovali již neoklasičtí ekonomové. Jedná se o nezaměstnanost frikční, cyklickou a strukturální. Frikční nezaměstnanost vzniká v důsledku pohybu lidí a jejich životních cyklů. Těmito nezaměstnanými jsou například ženy po mateřské dovolené hledající práci nebo absolventi. Cyklická nezaměstnanost nastává v době hospodářských krizí a souvisí s poklesem agregátní poptávky. Strukturální nezaměstnanost je vyvolávána snižováním poptávky po určitých statcích a postihuje některá odvětví, to má vliv na pokles poptávky po práci. (Fuchs, 2002: 66 – 67)

Mezinárodní organizace práce (ILO) definuje pracovní sílu jako souhrn zaměstnaných a nezaměstnaných osob. Zaměstnané jsou osoby nad patnáct let věku, které pracují za mzdu, za účelem dosažení zisku. Nezaměstnaní jsou definováni jako osoby starší patnáctilet, které nemají zaměstnání a práci aktivně hledají. Ukazatelem pro vyjádření nezaměstnanosti je míra nezaměstnanosti. Ta je vyjádřena podílem nezaměstnaných a celkové pracovní síly, kterou

³ Agregátní poptávka vyjadřuje různá množství statků a služeb, která chtějí spotřebitelé, firmy, vláda a zahraniční zákazníci koupit při různých cenových hladinách.

tvoří zaměstnaní i nezaměstnaní. Vysoká míra nezaměstnanosti je znakem problémů trhu práce a většinou souvisí se špatným hospodářským vývojem. (Národní ústav pro vzdělávání, sine dato)

Dobrovolná nezaměstnanost, jako u nezaměstnaných jedinců upřednostňování volného času před prací nebo hledání lepší práce, než jim již byla nabízena, již byla zmíněna výše. Po vydání Keynesovy Obecné teorie zaměstnanosti, úroku a peněz se však objevil i pojem nedobrovolná nezaměstnanost. Nedobrovolnou nezaměstnanost charakterizuje to, že existují jedinci, kteří jsou při dané mzdové sazbě ochotni pracovat, ale nemohou, jelikož není dostatek pracovních příležitostí. Nabídka práce je menší než poptávka po ní. (Fuchs, 2002:67)

2.1.3. Mezníky politiky zaměstnanosti v EU

Jedním z nejzávažnějších sociálních problémů EU je právě nezaměstnanost, a v jejím důsledku se zvyšující hospodářské a sociální výdaje, na což samozřejmě reagují instituce EU opatřeními nejrůznějšího typu. Politice zaměstnanosti jako takové je v rámci EU věnována pozornost od doby jejího vzniku v roce 1994 a i v současnosti je velmi důležitým tématem. V 90. letech minulého století byly zveřejněny teoretické koncepty řešení nezaměstnanosti, mezi které patřily Bílé knihy a Zelená kniha. Hlavním důvodem vytvoření Bílé knihy s názvem „Růst, konkurenceschopnost a zaměstnanost“: Výzvy a cesty vpřed do 21. století“ Evropskou komisí byla nezaměstnanost. Jako řešení nezaměstnanosti je v ní uvedena změna hospodářské a sociální politiky jako takové a rovněž je zde zmíněna i nová solidarita mimo jiné i mezi těmi, kdo pracují a těmi co jsou bez práce. (Evropská komise, 1993) Druhá Bílá kniha – „Evropská sociální politika“ se věnovala nezaměstnanosti a snažila se formulovat to, jak by měla Evropská komise v letech 1995 – 1999 přistupovat k rozvoji sociální politiky. Zaměstnanost je v této knize považována za klíč k sociální a ekonomické integraci. Je zde zdůrazněna i otázka vylučování ze společnosti a důležitost spojování hospodářských a sociálních opatření v členských státech. Podobným směrem se ubírá i Zelená kniha o sociální politice. (Komise evropských společenství, 1994) Mezi mezníky v sociální

politice Evropské unie patří i přijetí důležitých smluv EU, kterými jsou Maastrichtská smlouva z roku 1992, Amsterodamská dohoda z roku 1997 a v ní uvedené sociální politiky jako vytvoření aktivní politiky zaměstnanosti, zajištění sociální ochrany, sociální dialog mezi vedením podniku a zaměstnanci, boj se sociální exkluzí. (Čepelka, 2003: 83 – 87) Na Amsterodamskou smlouvu navazuje vytvoření Evropské strategie zaměstnanosti, která se v roce 2000 stala součástí Lisabonské strategie. Evropská strategie zaměstnanosti z roku 1997 významně posílila sbližování politik a řešila problém zaměstnanosti společný členskými státy prostřednictvím metody otevřené koordinace, která bude podrobněji rozebrána níže. (Employment Policy, 2011:7) Strategie rovněž klade důraz na plnou a trvalou zaměstnanost. V rámci posilování hospodářské, sociální soudržnosti a územní soudržnosti zdůrazňuje i podporu zapojování znevýhodněných osob do zaměstnání. (Rada Evropské unie, 2008)

2.1.4. Politika zaměstnanosti Evropské unie v důležitých dokumentech

Politiky Evropské unie jsou zakotveny ve významných dokumentech Evropské unie, na základě kterých pak Unie samotná i členské státy provádí politiky dle svých cílů. Jinak tomu není ani s politikou zaměstnanosti. Stěžejními dokumenty, ve kterých je politika zaměstnanosti zakotvena, jsou Lisabonská smlouva a Strategie Evropa 2020.

Lisabonská smlouva

Lisabonská smlouva, jejímž oficiálním názvem je Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, byla podepsána v prosinci 2007. Smlouva nenahrazuje, nýbrž reviduje Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského hospodářského společenství. (Odbor informování o evropských záležitostech, sine dato)

Lisabonská smlouva podporuje sociální hodnoty EU a stanovuje v této oblasti nové cíle. Článek 2 zdůrazňuje důležitost plné zaměstnanosti, ke které má vést konkurenceschopné

sociálně tržní hospodářství směřující k plné zaměstnanosti. Lisabonská smlouva stanovuje koordinaci hospodářských politik a politiky zaměstnanosti. Rovněž uvádí, že při vymezování a provádění politik se EU ohlíží na vysokou úroveň zaměstnanosti. Smlouva zdůrazňuje důležitost sociálních aktérů a možnost svolání trojstranné sociální vrcholné schůzky pro růst a zaměstnanost. (Evropská unie, 2007) Je tedy zřejmé, že smlouva zásadně podporuje téma zaměstnanosti a její politiky.

Strategie Evropa 2020

Strategie Evropa 2020 je dokumentem, jehož cílem je do roku 2020 dosáhnout nového růstu. Ve strategii je uvedeno pět cílů Evropské unie, které jsou ve vzájemném vztahu a týkají se následujících oblastí: zaměstnanost, inovace, vzdělávání, sociální začleňování, změny klimatu a energetika. Politika zaměstnanosti se tedy promítla i do Strategie Evropa 2020, která směřuje k posílení evropského hospodářství, zvyšování zaměstnanosti a sociálního začleňování. Evropa 2020 je základním rámcem pro řešení problému zaměstnanosti, a to mimo jiné mladých lidí, osob ve starším věku, migrantů, špatně placených pracovníků. (Employment Policy, 2011: 9 – 10) Strategie se snaží dovést Evropu k udržitelné a začleňující ekonomice, která by poskytovala právě vysokou úroveň zaměstnanosti, produktivity a sociální soudržnosti. Mělo by rovněž dojít k rozvoji inovativní ekonomiky založené na znalostech, podpoře méně náročných zdrojů a ekologičtější a konkurenceschopnější ekonomice a podpoře ekonomiky s vysokou zaměstnaností, která poskytuje sociální a územní soudržnost. (Directorate, 2013) Jak již bylo zmíněno, téma nezaměstnanosti je v rámci EU významné i dnes, na konci roku 2013 bylo na jejím území bez práce 26,5 milionu lidí. Cílem strategie růstu Evropa 2020 je dosáhnout právě do roku 2020 75% zaměstnanosti osob ve věku od 20 do 64 let. Dopomoci k tomuto cíli má řada opatření, mezi které patří i iniciativa v oblasti tvorby nových pracovních míst právě skrz podporu sociálních podniků. Od roku 2010 existuje nástroj nazývaný Evropský semestr, díky kterému je možné provádět analýzu hospodářské politiky členských států na úrovni EU, a na základě

toho se přijímají doporučení pro jednotlivé země. Tato doporučení se týkají právě zaměstnanosti, sociálního začleňování i sociální ochrany. (Evropská komise, 2014 : 3 – 6)

„Strategie Evropa 2020 předkládá tři vzájemně se posilující priority:

- *Inteligentní růst: rozvíjet ekonomiku založenou na znalostech a inovacích.*
- *Udržitelný růst: podporovat konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiku méně náročnou na zdroje.*
- *Růst podporující začlenění: podporovat ekonomiku s vysokou zaměstnaností, jež se bude vyznačovat sociální a územní soudržností.“* (Evropská komise, 2010: 6)

2.1.5. Hlavní směry politiky zaměstnanosti

O hlavních směrech politiky zaměstnanosti Evropské unie každoročně rozhoduje Rada EU, tato její rozhodnutí jednotlivé členské státy zohledňují v rámci národních programů reforem. V roce 2010 byl přijat takzvaný „integrováný balíček“, jehož součástí se staly hlavní směry hospodářských politik a politiky zaměstnanosti. Směry politiky zaměstnanosti měly přispívat k plnění strategie Evropa 2020 a do roku 2014 zůstaly stejné, aby mohlo dojít k jejich naplnění. (Rada Evropské unie, 2015) V rozhodnutí Rady EU z roku 2010 jsou uvedeny následující směry politik zaměstnanosti:

- **zvyšování účasti žen a mužů na trhu práce, omezování strukturální nezaměstnanosti a prosazování kvality pracovních míst:** Členské státy měly zavádět smluvní mechanismy aktivní politiky trhu práce, celoživotní vzdělávání, politiky podporující pracovní mobilitu, systémy sociálního zabezpečení při přechodech na trhu práce. Pozornost by v rámci tohoto směru měla být věnována mimo jiné vnitřním poměrům na pracovišti, segmentaci trhu práce, službám a opatřením zaměstnanosti nejvíce ohroženým skupin nezaměstnaných, aktivnímu stárnutí i rovnosti mezi ženami a muži, včetně rovného odměňování, a integraci

mladých lidí, osob se zdravotním postižením, legálních migrantů a dalších ohrožených skupin do trhu práce.

- **rozvoj kvalifikované pracovní síly, která bude reagovat na potřeby trhu práce, a podpora celoživotního učení:** Důraz je v rámci tohoto směru kladen na kvalitní vzdělávání, celoživotní vzdělávání, odbornou přípravu, zvyšování kvalifikace, podporu získávání průřezových schopností s cílem posílit kreativitu, inovace a soukromé podnikání.
- **zlepšování kvality a výsledků systémů vzdělávání a odborné přípravy na všech úrovních a zvyšování účasti na terciárním nebo srovnatelném vzdělávání:** Mezi cíle tohoto směru patří zvýšení kvalifikace pracovní síly v EU ve všech stupních vzdělávání, zatraktivnění povolání pedagogů, zvýšení účasti na terciárním vzdělávání, snížení počtu předčasně ukončené školní docházky.
- **podpora sociálního začlenění a boj proti chudobě:** Dle tohoto směru politiky zaměstnanosti by úsilí členských států mělo směřovat k zajištění rovných příležitostí, celoživotnímu učení, komplexním politikám aktivního začleňování i zabezpečení podpory příjmů a služeb tak, aby zůstala finančně udržitelná a motivovala k účasti na trhu práce. (Rada Evropské unie, 2010)

Nový a zároveň stávající soubor integrovaných hlavních směrů má rovněž za úkol přispět k naplnění strategie a dosažení inteligentního a udržitelného růstu. Návrh rozhodnutí Rady o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států byl vytvořen s ohledem na stanoviska institucí EU (Evropská komise, Evropský parlament, Evropský hospodářský a sociální výbor, výbor regionů a výbor pro zaměstnanost) a Smlouvu o fungování EU. Mezi hlavní směry politiky zaměstnanosti, které jsou uvedené v návrhu rozhodnutí Rady o hlavních směrech politiky zaměstnanosti, patří:

- podpora poptávky po pracovní síle

- zlepšení fungování trhu práce
- zlepšení nabídky práce a dovedností
- zajištění spravedlnosti, boj s chudobou a prosazování rovných příležitostí (Rada Evropské unie, 2015)

Dle návrhu by členské státy měly pracovat na dosažení cíle plné zaměstnanosti, a to tím, že budou rozvíjet koordinovanou strategii zaměstnanosti a podporovat kvalifikaci, vzdělávání, přizpůsobivost pracovníků a schopnost pracovních trhů reagovat na hospodářské změny. (Rada Evropské unie, 2015)

2.1.6. Instituce zabývající se politikou zaměstnanosti

Politikou zaměstnanosti se zabývají instituce EU, mezi které patří zejména Evropská komise, Evropský parlament a Evropský hospodářský a sociální výbor. Každá z těchto institucí ovlivňuje politiku zaměstnanosti jiným způsobem.

Evropská komise

Evropská komise koordinuje a monitoruje činnost členských států, čímž podporuje výměnu osvědčených postupů v problematice zaměstnanosti. Komise vytváří právní předpisy týkající se zaměstnanosti a dohlíží na jejich naplňování. Eurokomisařkou, která je zodpovědná za politiku zaměstnanosti Evropské unie, je Marianne Thyssenová. Konkrétně odpovídá za zaměstnanost, Evropský sociální fond⁴, ochranu zdraví a bezpečnosti při práci, Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci⁵ a Program EU pro zaměstnanost a sociální inovace (EaSI). Priority Evropské komise jsou každoročně formulovány v ročním plánu řízení. (Evropská komise, sine dato)

⁴ dále jen ESF

⁵ dále jen EGF

Generální ředitelství pro zaměstnanost

Generální ředitelství pro zaměstnanost spolupracuje s příslušnými orgány členských států, organizacemi občanské společnosti i dalšími subjekty a zabývá se globalizací, stárnutím evropského obyvatelstva a měnící se sociální realitou. Tato instituce Evropské komise se mimo jiné zaměřuje na tvorbu nových pracovních míst a zvyšování jejich kvality s ohledem na evropskou strategii zaměstnanosti, zlepšování pracovních podmínek, volný pohyb pracovníků a koordinaci systémů sociálního zabezpečení. (Zaměstnanost, sine dato)

Výbor pro zaměstnanost⁶

EMCO je poradním výborem ministrů práce a sociálních věcí v Radě pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele⁷. Jeho hlavním výstupem je Evropský semestr, v rámci něhož výbor vydává stanoviska k hlavním směrům zaměstnanosti, podává zprávu o zaměstnanosti, vydává doporučení jednotlivým členským státům ohledně politiky zaměstnanosti. Výbor se pravidelně schází během celého roku, a to i s odborovými organizacemi, zaměstnavateli a dalšími výbory Rady. (Výbor pro zaměstnanost, sine dato)

Evropský hospodářský a sociální výbor⁸

EHSV je poradním výborem Evropské komise, Rady a Evropského parlamentu, který vznikl v roce 1957. EHSV přispívá k posílení demokratické legitimacy a efektivity EU tím, že umožňuje organizacím občanské společnosti z členských států, aby vyjádřily své názory na evropské úrovni. Tento výbor plní orgány, kterými jsou užší předsednictvo, předsednictvo a plenární shromáždění. Výbor má 353 členy ze všech členských států a jeho součástí jsou tři skupiny: zaměstnavatelé, zaměstnanci a různé zájmy. Jedním z šesti pracovních orgánů, který

⁶ Dále jen EMCO

⁷ Dále jen EPSCO

⁸ Dále jen EHSV

EHSV má, je sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“, jejímž cílem jsou spravedlivější politiky v oblastech zaměstnanosti, pracovní podmínky, rodina, zdraví, zdravotní postižení. Mezi témata, kterými se výbor zabývá, patří mimo jiné pracovní místa pro mladé. (EESC,2014)

Rada Evropské Unie⁹

Rada EU má celkem deset podob, které tvoří jednotlivé oblasti evropských politik. Jejím zasedání se účastní zástupci všech členských států, a to konkrétně ministři nebo státní tajemníci, kteří mohou hlasovat a přijímat za vládu svého státu závazky. Kromě těchto aktérů jsou na zasedání Rady přítomni i evropští komisaři odpovídající za příslušné oblasti. Rada projednává legislativní akty a pořádá veřejné rozpravy o zájmech EU a jejích občanů.

EPSCO

Jedná se o jedno z deseti složení Rady EU, jehož projednávanými tématy jsou, jak vyplývá i z názvu, zaměstnanost, sociální politika, zdraví a ochrana spotřebitele. Jak již bylo zmíněno, zasedání Rady EU se účastní evropští komisaři odpovídající za příslušné oblasti, za zaměstnanost v roce 2015 odpovídá Marianne Thyssenová. Předsedou Rady je vždy ministr ze státu, který v daném roce zastává předsednictví.¹⁰ V Radě EPSCO zasedají ministři členských zemí odpovídající za oblasti, kterými se Rada zabývá. Rada se zpravidla schází čtyřikrát za rok a dvě ze setkání bývají věnována zaměstnanosti. Ve spolupráci s Evropským parlamentem přijímá tato instituce právní předpisy týkající se zaměstnanosti a sama každý rok vypracovává hlavní směry politiky zaměstnanosti, které byly uvedeny výše. (Rada Evropské unie, 2014)

⁹ Dále jen Rada EU

¹⁰ V předsednictví Rady se členské státy Evropské unie střídají po 6 měsících dle předem stanoveného pořadí. Předsednická země může určovat agendu Rady a priority.

Evropský parlament

Evropský parlament má ve spolupráci s Radou EU pravomoc rozhodovat o legislativních návrzích, které předkládá Evropská komise. Rozhoduje také o rozpočtu EU, dohlíží na činnost Komise i jiných institucí Evropské unie. Parlament rovněž tvoří legislativní návrh, či žádá Komisi, aby předložila ty své Radě EU. Jeho pravomoci v rozhodování o legislativních věcech jsou dvojího charakteru. Jedná se o řádný legislativní postup neboli spolurozhodování, kdy má s Radou EU rovnocenné postavení a ve zvláštních legislativních postupech má jen konzultační roli. V rámci Evropského parlamentu v současné době existuje dvacet stálých výborů, které se podílí na legislativní činnosti a mezi ně patří i Výbor pro zaměstnanost a sociální věci¹¹ (Evropský parlament, sine dato)

EMPL

V rámci činnosti výboru jsou vypracovávány a přijímány zprávy o legislativních návrzích a také přichází se zprávami z vlastního podnětu. (Blahušiak Igor, sine dato) Jedná se o výbor, který je zodpovědný za politiku zaměstnanosti, sociální politiky, pracovní podmínky, odbornou přípravu a volný pochyb pracovníků. Výbor má 55 členů z různých politických uskupení Evropského parlamentu a úzce spolupracuje s Radou EU, Evropskou komisí, organizacemi občanské společnosti. Cílem této spolupráce je determinace oblasti zaměstnanosti a sociálních věcí, konkrétně se výbor zabývá bojem proti nezaměstnanosti (zejména mladých lidí), nejistým pracovním místům, nehlášené práci i obcházení zákonů na ochranu zaměstnanců. (Händel, sine dato)

ESF

ESF je jedním ze strukturálních a investičních fondů, jejichž úkolem je mimo jiné pomoci členským státům Evropské unie zvýšit zaměstnanost, a to v souladu s cíli strategie Evropa 2020. Na období 2014 – 2020 patří mezi cíle ESF zvyšování zaměstnanosti, kterého se bude

¹¹ Dále jen EMPL

fond snažit dosahovat podporou organizací věnujícím se projektům na pomoc při hledání práce a také bude financovat iniciativy na podporu začínajících podnikatelů. Rovněž podporuje podniky, které chtějí nabízet více pracovních míst na zkrácený úvazek i pružnou pracovní dobu, a to kvůli udržení starších zaměstnanců a jejich znalostem a zkušenostem. (Komise, 2013), *Vymezení činností ESF a sledování jejich chodu se uskutečňuje v partnerství za účasti EU, vnitrostátních a regionálních orgánů i sociálních partnerů: odborů a sdružení zaměstnavatelů. Projekty ESF jako takové pak provozuje celá řada organizací – agentury veřejné zaměstnanosti, charitativní organizace a sociální podniky, poskytovatelé odborného vzdělávání nebo jejich kombinace.*“(Evropská unie, 2012: 2)Finanční prostředky z fondu jsou k dispozici v členských státech i regionech, přičemž jsou jednotlivé projekty realizovány a řízeny veřejnou správou, nestátními neziskovými organizacemi, sociálními partnery oblasti zaměstnanosti. Každý členský stát má řídicí orgán ESF, na který zmíněné organizace mohou obracet. (Evropská unie, 2012)

EFG

Tento evropský fond vznikl v roce 2007 na podnět českého komisaře pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti Vladimíra Špidly. Účelem EGF byla pomoc státům Evropské unie vyrovnat se s globalizací a jejími dopady. Zpočátku byly podmínky pro čerpání z tohoto fondu velmi přísné, a tak byla v roce 2009 jeho kritéria zmírněna. Jedná se o fond solidarity, který plní svou funkci v naléhavých situacích a poskytuje finanční příspěvky na pomoc při hledání zaměstnání, rekvalifikace, podporu podnikání, pomoc při zahájení samostatné výdělečné činnosti i příspěvky na vzdělání. (Asociace pro mezinárodní otázky, 2012) Na rozdíl od evropských strukturálních fondů, které se zaměřují na dlouhodobé cíle, EFG poskytuje jednorázovou a časově omezenou pomoc v době krize. V letech 2014 – 2020 je možné z fondu čerpat 150 milionů EUR a financovat 60 % nákladů projektů týkajících se zaměstnanosti. „Celkově by měl „nový EGF“ pokrýt až 34,5 mil. pracovníků, tedy 15,5 % veškeré pracovní síly v EU. Členský stát, jenž zaznamená masové propouštění (až na výjimky min. 500 pracovníků), by měl žádost o prostředky z EGF dodat do 3 měsíců a do 15 měsíců od

jejich získání podat zprávu o jejich použití. “ Konkrétní pracovníci získávají podporu z tohoto fondu prostřednictvím členských států a finanční spoluúčast je pro členské státy 45 %.
(Pejchová, 2012: 5)

2.1.7. Nástroje politiky zaměstnanosti

K provádění politiky zaměstnanosti slouží v EU politické, právní a finanční nástroje. Tyto nástroje jsou tvořeny a prováděny právě výše zmíněnými institucemi EU, jejichž úkolem je zvýšit zaměstnanost.

Právní nástroje politiky zaměstnanosti

Právní systém Evropské unie stanovuje právní předpisy a členské státy je provádí do vnitrostátních předpisů. Za prosazování těchto předpisů odpovídají dané vnitrostátní orgány a cílem je stejná ochrana práv a povinností v rámci celé Evropské unie. To, zda tento proces řádně proběhl a předpisy jsou uplatňovány, kontroluje Evropská komise. (Generální ředitelství pro komunikaci, 2014)

Nejvýznamnějším dokumentem, ve kterém je politika zaměstnanosti legislativně zakotvena, je Smlouva o Evropské unii. Konkrétně se jedná o hlavy IX „Zaměstnanost“ a X. „Sociální politika“. Článek 149 uvádí: *„Evropský parlament a Rada mohou řádným legislativním postupem po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem a Výborem regionů přijmout stimulační opatření ke spolupráci mezi členskými státy a k podpoře jejich činnosti v oblasti zaměstnanosti prostřednictvím podnětů, které mají za cíl rozvíjet výměnu informací a osvědčených zkušeností, poskytovat srovnávací analýzy a poradenství, jakož i podporovat inovační přístupy a vyhodnocovat zkušenosti, zejména využitím pilotních projektů.“* (Smlouva o fungování Evropské unie, 2012 : 113) Evropská komise i Rada přijímají opatření a vydávají směrnice týkající se politiky zaměstnanosti. Další právní předpisy, které EU vydala, se týkají bezpečnosti a zdraví při práci. Konkrétně se jedná

o úpravu pracovních podmínek, informování pracovníků zaměstnavatelem i vyjednávání o hromadném propouštění. (Generální ředitelství pro komunikaci, 2014)

Politické nástroje politiky zaměstnanosti

Mezi politické nástroje politiky zaměstnanosti se řadí Evropský semestr a otevřená metoda koordinace. Evropský semestr byl vytvořen kvůli ekonomické krizi a nutnosti posílení správy ekonomických záležitostí a koordinaci politiky mezi členskými státy a EU. Probíhá vždy od ledna do června a jedná se o cyklus koordinace hospodářských a fiskálních politik mezi členskými státy a cíli i pravidly na úrovni Evropské unie. Na základě výstupů semestru jsou pak přijímána doporučení pro jednotlivé země, před tím než členské státy vypracují návrhy svých rozpočtů a předloží je národnímu parlamentu. Konkrétně se evropský semestr zabývá strukturálními reformami zaměřenými na podporu růstu zaměstnanosti, fiskálními politikami kvůli udržitelnosti veřejných financí i zamezení nadměrné makroekonomické rovnováže. Pracují na něm Evropská komise, Evropská rada, Rada EU, Evropský parlament i členské státy EU. Na rok 2015 je v rámci evropského semestru naplánováno zvýšit dynamiku trhu práce, modernizovat sociální ochranu, zlepšit postavení žen a mužů zlepšení řízení evropského semestru. V rámci semestru 2015 byla vydána společná zpráva o zaměstnanosti, kterou vypracoval výbor pro zaměstnanost. Ve zprávě je mimo jiné uvedeno, že je třeba přijmout opatření pomoci dlouhodobě nezaměstnaným, pokračovat v reformě na trhu práce a vytvořit daňový systém a systém sociálních dávek, který bude podporovat tvorbu pracovních míst.(Rada EU, 2015)

Metoda otevřené koordinace byla vytvořena jako součást politiky zaměstnanosti, a byla přijata jako inovace v Lisabonské smlouvě. Tato metoda poskytuje rámec pro spolupráci mezi členskými státy Evropské unie tak, aby byly jejich politiky zaměřeny na společné cíle. Členské státy se v rámci metody navzájem hodnotí a Evropská komise má nad vším jen dohled. Metoda otevřené koordinace je prováděna v oblastech, které mají v pravomoci členské

státy a mezi ně patří kromě zaměstnanosti i sociální ochrana, sociální začleňování a vzdělávání. (Evropská unie, sine dato)

Finanční nástroje politiky zaměstnanosti

Finanční podpora směřuje politice zaměstnanosti od ESF, EGD a Program EU pro zaměstnanost a sociální inovace.¹²

„ESF je hlavním evropským nástrojem na podporu pracovních míst, pomáhá lidem získat lepší zaměstnání a zajišťuje spravedlivější pracovní příležitosti pro všechny občany EU.“ (Evropská unie, 2012: 1) Financuje místní, regionální a národní projekty zaměstnanosti v Evropě, které vznikají pod záštitou malých místních organizací, i velké celonárodní projekty. Investuje především do lidského kapitálu, a to částkou 10 miliard EUR ročně. Projekty jsou nejrůznějšího typu a postihují celou řadu cílových skupin (děti, učitelé, mladí uchazeči, potenciální podnikatelé atd.). (Evropská unie, 2012) Mezi projekty, které jsou pod záštitou ESF, například patří Podpora zaměstnanosti a mobility (Cesty k zaměstnání, Příležitosti pro mladé, Podpora podnikání), Investice do vzdělávání (Přístup ke vzdělání, Vyšší vzdělání), Příležitosti pro všechny i Kvalitní veřejné služby. (Projekty, 2013)

Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci vznikl v roce 2007. *„Od spuštění v roce 2007 byl EFG několikrát upraven, nemění se však jeho hlavní cíl: vyjadřovat solidaritu EU s pracovníky postiženými hromadným propouštěním, spuštěným proměnou světové struktury obchodování“.* (Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci, 2014: 2) Na léta 2014 – 2020 je maximální roční rozpočet fondu 150 eur milionů. Fond pokrývá 60% nákladů na vybrané projekty, které pomáhají nezaměstnaným lidem najít novou práci nebo si založit vlastní firmu. Mezi konkrétní podporovaná opatření patří pomoc s hledáním pracovního místa, rekvalifikace, instruktáže, zakládání nových podniků, příspěvky na přestěhování se za prací, příspěvky na odbornou přípravu a jiné. Prostředky z tohoto fondu mohou být využity, pokud je jedním

¹² Dále jen EaSI

zaměstnavatelem propuštěno více než 500 pracovníků v jednom odvětví nebo ve více sousedních regionech. Podpora z fondu směřuje i k oblastem, ve kterých roste počet nezaměstnaných mladých lidí. (Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci, 2014)

EaSI je program týkající se udržitelné zaměstnanosti v rámci EU, zaručení sociální ochrany, boje proti sociálnímu vyloučení a chudobě a zlepšování pracovních podmínek. Od počátku roku 2014 má program tři směry PROGRESS, EURES a Mikrofinancování Progress. Cílem tohoto programu, je podpora rozvoje systému sociální ochrany a politiky na trhu práce, modernizovat legislativu Evropské unie a zajistit její uplatňování, podporovat pracovní mobilitu a zvýšit pracovní příležitosti pomocí otevřeného trhu práce a také zlepšit mikrofinancování a zlepšit financování sociálních podniků. Těchto cílů se program snaží dosáhnout například pomocí boje proti dlouhodobé nezaměstnanosti, podporou vysoké úrovně kvality a udržitelné zaměstnanosti i věnováním zvláštní pozornosti ohroženým skupinám. (Evropský parlament a Rada, 2013)

2.2. Sociální ekonomika v EU

Společnost je z ekonomického pohledu členěna na sektory, jsou jimi veřejný sektor (stát), soukromý sektor (trh) a třetí sektor (sociální ekonomika). Právě třetí sektor je ve své podstatě pojmenování pro socioekonomické iniciativy, které se vydělují ze soukromého i veřejného sektoru. S rozvojem třetího sektoru se již od dob 19. století pojí řada tradic, mezi které patří filantropie, tradice občanské odpovědnosti, tradice s principem subsidiarity, tradice družstevnictví i rodiny. S třetím sektorem je úzce spjata občanská společnost. (Dohnalová, 2012: 14) Neexistuje jednotná definice občanské společnosti. Helmut Anheier uvádí, že obecně přijímanou je ta, která považuje moderní občanskou společnost za souhrn jednotlivců, institucí a organizací nacházejících se v oblasti mezi rodinou, trhem a státem, kde lidé usilují o společné zájmy. (Anheier, 2005) Dle Linze a Stepana je občanská společnost oblastí, kde se nezávisle na státu organizují hnutí, skupiny a jednotlivci. Jsou aktivními členy občanské

společnosti, což znamená, že artikuluji hodnoty, sdružují se, pěstují solidaritu a sdružují své zájmy. (Skovajsa, 2010) Právě aktivní podílení se na prospěšnosti, iniciativa obyvatel evropského kontinentu, je základem pro vznik institucí, které podporují dané zájmy i oblasti. Oblastí zájmu se stala i sociální ekonomika. (Dohnalová, 2012: 13) Organizace třetího sektoru, neboli sociální ekonomiky jsou nejrůznějších právních forem a začaly působit na pozadí událostí, jakými byly například hospodářské krize, oslabení sociálních vazeb, krize sociálních států i strukturální nezaměstnanost. (Borgaza, Defourney, 2001:1 – 4) Instituce EU přijaly pojem právě pojem sociální ekonomika, který bude v práci nadále jednotně používán a následně podrobněji vysvětlen.

Členské státy Evropské unie během posledních desetiletí v různé míře zaváděly a zavádí veřejné politiky, které se týkají sociální ekonomiky. Jedná se o odvětvové politiky, mezi něž patří i aktivní politika zaměstnanosti. Politiky zaměstnanosti se týkají zejména integračních sociálních podniků¹³ a družstev. Jinými typy subjektů sociální ekonomiky se zabývají politiky sociálních služeb i zemědělské politiky. Rovněž existují přímé politiky sociální ekonomiky, v rámci nichž mají některé státy například konkrétní orgány pro sociální ekonomiku, ať už to je ministerský orgán ve Francii či generální ředitelství v Belgii a jiné. Na úrovni Evropské unie se sociální ekonomika váže kromě sociální soudržnosti a sociálních služeb právě na zaměstnanost, na kterou je vzhledem k sociální ekonomice kladen důraz i v této diplomové práci. Co se týče politiky zaměstnanosti, je sociální ekonomika spojena zejména s tvorbou pracovních míst a pracovní integrací. (Ciriec,2007)

Sociální ekonomika a sociální podnikání se stávají v rámci EU a jejích členských států stále významnějším tématem i proto, že je jí připisována úloha při řešení ekonomické krize a krize sociálních států. Počátky krize jsou spojovány s rokem 2008 a pro období po roce 2010 je pro evropské země typická globalizace ekonomiky, nízká míra hospodářského růstu a stoupající požadavky na nové služby. Všechny tyto faktory samozřejmě kladou další požadavky na rozvoj členských států. Změny potřeb společnosti jsou následkem

¹³Dale jen WISE

demografických, ekonomických i environmentálních ukazatelů. S rostoucím bohatstvím se začaly prohlubovat sociální rozdíly, došlo ke zhoršení kvality života a ztrátě sociální soudržnosti. Probíhající krize zapříčinila zaměření se na roli trhu, státu, třetího sektoru a jednotlivců. Ukázalo se, že jsou potřebné nové formy interakce mezi jmenovanými sektory, které by mohly vytvořit základ pro sociální chování a spojit ho se sdílenou odpovědností vzhledem k sociálnímu a ekonomickému vývoji. Začaly vznikat skupiny organizované jinak než soukromé podniky i veřejné instituce a tyto nově vzniklé organizace i stávající subjekty věnovaly zvýšenou pozornost sociálním otázkám. Nově vzniklé organizace se vyznačují společensky odpovědným chováním jednotlivců, poskytováním veřejně prospěšných služeb a zvýšenou pozorností věnovanou sociálním dopadům ekonomických a finančních aktivit napříč sektory (rostoucí pozornost sociálním inovacím). Právě tímto chováním se vyznačují subjekty sociální ekonomiky. (Directorate, 2013:15 – 19)

Sociální ekonomika je nepochybně odvětvím, jež podstatnou měrou přispívá k zajištění zaměstnanosti, udržitelného růstu a spravedlivější distribuce příjmů a bohatství. Jedná se o sektor, který dokáže spojovat rentabilitu se sociálním začleňováním a demokratickými systémy správy. Vedle veřejného a soukromého sektoru poskytuje služby a reaguje tak na potřeby v oblastech, ve kterých oba zmíněné sektory selhávají. Rozhodující je, že toto odvětví mnohem lépe než ostatní čelí hospodářské krizi a na evropské úrovni sílí uznání jeho významu, jelikož značně reguluje nerovnosti na trhu práce. Podílí se na tvorbě pracovních míst, udržení dovedností, hledání cest k práci znevýhodněných a sociálně vyloučených skupin osob znevýhodněných na trhu práce. (Monzón a Chaves, 2008: 3 – 50) Subjekty sociální ekonomiky zaměstnávají v rámci EU 14,5 milionů lidí, což je zhruba 6,5% z pracovní populace EU. Počet zaměstnaných v tomto sektoru vzrostl od roku 2003 do roku 2010 o 3,5 milionu. (Directorate, 2013: 45) Z výše zmíněného tedy logicky vyplývá, že je sociální ekonomika nástrojem politiky zaměstnanosti EU, v rámci níž jsou vytvářena pracovní místa, zvyšována jejich kvalita a tvořena otevřená společnost s rovnými příležitostmi. (Ministerstvo zahraničních věcí, 2010)

2.2.1. Sociální ekonomika

Jak již bylo zmíněno, sociální ekonomika je ve své podstatě synonymním označením pro třetí sektor, občanský sektor, neziskový sektor i dobrovolnický sektor. Podstatné je, že subjekty sociální ekonomiky jsou oddělené jak od státu a jeho institucí, tak od ziskových subjektů zaměřených pouze na výdělečnou činnost. (Dohnalová, 2012: 13)

Sociální podniky a další organizace sociální ekonomiky kombinují sociální, ekonomické a environmentální cíle. Jsou součástí evropského sociálního modelu a mají významné postavení v evropské politice zaměstnanosti, sociálního začleňování, místního rozvoje a v mnoha jiných politikách. (Social Economy Europe, 2008) Do sektoru sociální ekonomiky patří již zmíněné sociální podniky a samozřejmě tedy také sociální podnikatelé, kteří ... „*staví na silných stránkách dlouhé tradice sociální ekonomiky a jsou také hybateli změn, když inovativně řeší významné výzvy, jimž v současnosti čelíme. Tím, že vytvářejí pracovní místa, nabízejí inovativní produkty a služby a podporují udržitelnější ekonomiku, jednají v obecném zájmu*“.(Evropský hospodářský a sociální výbor 2014: 1)

2.2.1.1. Vymezení pojmu sociální ekonomika

Na pojem sociální ekonomika je nahlíženo z mnoha úhlů a je sním spojována celá řada definic. Pro tuto diplomovou práci týkající se podpory sociální ekonomiky evropskými institucemi, budou níže nastíněny ty z nich, které souvisí s institucemi EU. V této části budou představeny definice Social Economy Europe a Evropská komise.

Social Economy Europe je reprezentativní institucí EU, která se v roce 2008 transformovala z Evropské stálé konference družstev, vzájemných společností, sdružení a nadací ¹⁴. V roce 2002 organizace vydala Chartu sociální ekonomiky, v níž je

¹⁴ CEP CMAF

uvedeno, že sociální ekonomika je založena na solidaritě, individuálním zapojení a aktivním občanství. Je významná v oblasti místního rozvoje a sociální soudržnosti, je společensky odpovědná, je faktorem demokracie, přispívá k pluralitě trhu a v neposlední řadě odpovídá prioritám a cílům EU, mezi které patří sociální soudržnost, plná zaměstnanost, boj proti chudobě, participativní demokracie, lepší řízení a udržitelný rozvoj. (Charta, 2002)

K definování sociální ekonomiky a vymezení jejích subjektů jsou v současné době užívány dva přístupy, jedná se o normativní a právně institucionální přístup. Normativní přístup klade důraz na trojí prospěch sociální ekonomiky, který je dle něj založen na propojení ekonomických, sociálních a environmentálních cílů. Přístup právně institucionální se zabývá subjekty sociální ekonomiky a jejich právními formami a je zdůrazňován i v dokumentech Evropské komise. (Skovajsa, 2010: 293) Právě Evropská komise uvádí jako pilíře sociální ekonomiky její subjekty, kterými jsou družstva, vzájemné společnosti, asociace a nadace, které nabízí řadu produktů a služeb po celé Evropě a vytváří miliony pracovních míst. (Social Economy, 2014) Evropská komise si klade za cíl přispět k vytvoření příznivého prostředí pro sociální ekonomiku a sociální podnikání. Termín sociální ekonomika užívá k definování části ekonomiky, jejíž součástí jsou organizace sledující sociální cíle, které mají participativní správu a zabývají se výrobou zboží a poskytováním služeb. (Directorate, 2013: 11)

Evropský parlament ve „Zprávě o sociální ekonomice“ označuje sociální ekonomiku za důležitý hospodářský a sociální činitel, který však není dostatečně zastoupen na institucionální úrovni. Její koncepce je v různých zemích označována i jako „solidární ekonomika“, „třetí sektor“, „platforma“ nebo „třetí systém“. (Výbor pro zaměstnanost a sociální věci, 2009) V této diplomové práci bude na sociální ekonomiku a její subjekty pohlíženo z hlediska institucionálního přístupu vzhledem ke stanoveným otázkám a i s ohledem na postoj Evropské komise, která je v rámci EU stěžejní institucí zabývající se sociální ekonomikou.

2.2.1.2. Vymezení pojmu sociální podnikání

Sociální podnikání lze definovat jako vytváření společenské hodnoty, a to na základě spolupráce s lidmi a organizacemi občanské společnosti, které se podílí na sociálních inovacích, což obvykle souvisí s hospodářskou činností. Sociální podnikání je v tržní sféře spojeno se společenskou odpovědností firem, společenskou inovací a trojím prospěchem (Triple bottom line= People, Planet, Profit). (Hulgaard,2010)

Jedná se o prospěch sociální, ekonomický, environmentální a místní. Sociální prospěch zahrnuje demokratické rozhodování v sociálních podnicích a jejich přispívání k uspokojování potřeb společnosti a sociálních skupin. Ekonomický prospěch je spojen s jiným nakládáním se ziskem, než u čistě tržních subjektů. Zisk je vytvářen soustavnou ekonomickou činností subjektů sociálního podnikání a tedy i sociální ekonomiky. Tento zisk je poté investován zpět do subjektu a také na místní potřeby. Environmentální a místní prospěch značí, že sociální podniky využívají místní zdroje, spolupracují s ostatními subjekty v místě a uspokojují místní poptávku. (TESSEA, 2011: 15)

Sociální podnikání je, jak již bylo zmíněno, soustavnou ekonomickou činností, kterou provádí subjekty sociální ekonomiky, kterými jsou i sociální podniky. Všechny typy subjektů a jejich činnost budou popsány v následující podkapitole.

2.2.1.3. Subjekty sociální ekonomiky

Mezi organizace sociální ekonomiky patří družstevní podniky, vzájemné společnosti, asociace, nadace a další organizace. Mezi charakteristické rysy organizací sociální ekonomiky patří dobrovolné a otevřené členství, postavení jednotlivce a sociálního cíle nad kapitálem, demokratické řízení, kombinace zájmů členů a zájmu obecného, autonomní správa a nezávislost na veřejné moci, přebytek zpět na provádění cílů udržitelného rozvoje, služby v obecném zájmu nebo zájmu členů. (Charta, 2002)

Organizace sociální ekonomiky a sociální podniky jsou ekonomickými a sociálními aktéry, kteří se objevují ve všech sektorech a reagují na potřeby lidí. Vytváří tak nová pracovní místa a zahrnují vysoký podíl lidské práce, nových technologií a sociálního začleňování. Social Economy Europe rovněž uvádí oblasti, ve kterých jsou subjekty sociální ekonomiky aktivní:

- sociální ochrana
- sociální a zdravotní služby
- pojišťovací služby
- bankovní služby
- místní služby
- vzdělávání, školení a výzkum
- sociální turismus
- energetika
- spotřebitelské služby
- zemědělská a průmyslová výroba
- řemeslná výroba
- rezidenční prostředí a bydlení
- sport, volný čas, kultura (Monzón aChaves,2008).

„... Komise považuje subjekty působící v oblasti sociální ekonomiky a sociální podniky za významnou hybnou sílu hospodářského růstu a sociálních inovací, která má potenciál vytvářet trvalá pracovní místa, a za činitele, který podporuje zapojování ohrožených skupin do pracovního trhu“.(Evropský hospodářský a sociální výbor, 2012: 5)

2.2.1.3.1. Sociální podnik

Sociální podnik a jeho koncept se do značné míry překrývá právě s výše jmenovanými tradičními organizacemi sociální ekonomiky a nabývá právě i jejich právních forem. Od tradičních organizací sociální ekonomiky se liší tím, že se orientuje na celou společnost, a ne jen na své členy a vlastníky. (Directorate, 2013:32), „... *koncept sociálního podniku nenahrazuje dřívější koncepty třetího sektoru a nekonkuruje jim. ... umožňuje vyhnout se formálnímu a statickému přístupu prostého srovnávání různých sektorů sociální ekonomie (družstev, vzájemných úvěrových institucí a sdružení); místo toho ukazuje, jakým způsobem jsou propojeny.*“ (Defourney, 2005: 14)

Na fungování sociálních podniků se podílí celá řada aktérů, kteří s podnikem spolupracují, mezi ně patří jejich klienti, dobrovolníci, zaměstnanci, úřady, podporující organizace. Tím jsou sociální podniky odlišné od tradičních organizací třetího sektoru, na jejichž aktivitách se nepodílejí tak heterogenní skupiny aktérů. (Defourney, 2005:4)

Evropská komise definuje sociální podnik jako subjekt mající sociální, environmentální a společenské cíle, který neklade hlavní důraz na maximalizaci zisku. Jedná se o podniky, které mnohdy zavádí inovace a ve svých aktivitách využívají sociálně vyloučených či jinak znevýhodněných osob. Jejich aktivity vedou kromě dosahování zisku i k snížení nerovností, vyšší zaměstnanosti a sociální soudržnosti. Podstatou sociálních podniků je i specifické nakládání se ziskem, které spočívá v tom, že minimálně 50% svého zisku získávají z podnikatelské činnosti a reinvestují ho zpět v podniku k dosažení veřejně prospěšného cíle. Podniky mají rovněž stanovená pravidla, dle kterých je zisk rozdělován mezi akcionáře a vlastníky, samozřejmě za podmínky, že to nenaruší dosažení cíle sociálního podniku. Sociální podnik charakterizuje i demokratické řízení, které spočívá v tom, že jsou do podnikatelské činnosti zapojeni zaměstnanci, zákazníci i další stakeholderi. (Directorate, 2013:31)

Sociální podniky představují v rámci Evropské unie velmi důležitou část evropského hospodářství, ve své podstatě jsou novým systémem sociální pomoci a reagují tak na sociální, ekonomickou a finanční krizi i stárnutí populace. Sociální podniky mají v jednotlivých státech EU značně odlišné právní formy a v mnoha členských státech na evropské úrovni stále nejsou právně uznány. (Evropský parlament, 2012)

2.2.1.3.2. WISE

WISE je typem sociálního podniku, který začal být v Evropě dominantní po roce 1990. Tyto podniky jsou často spojovány s veřejnými politikami, i proto, že jejich cílem je zvýšení zaměstnanosti, ale přesto jsou na orgánech veřejné moci zcela nezávislé. Jejich cílem je pomoc nekvalifikovaným nebo málo kvalifikovaným osobám vystaveným riziku dlouhodobého vyloučení z trhu práce. Dominance tohoto typu sociálních podniků vedla v případě některých států právě ke spojení s bojem proti nezaměstnanosti. Sociálně integrační podniky jsou tedy v některých evropských státech považovány za hlavní typ sociálního podniku, který přispívá k řešení dlouhodobé a strukturální nezaměstnanosti v EU. (Deforuney a Nyssens, 2013:10) V rámci zemí Evropské unie existují různé typy sociálně integračních podniků, a to v závislosti na soudržnosti vnitrostátní politiky. Míra autonomie těchto podniků se liší, některé podniky jsou součástí státního sektoru, jiné jsou na státu zcela nezávislé. (Spear a Bidet, 2010)

V rámci Evropské unie lze identifikovat čtyři typy podniků WISE na základě způsobu integrace. Prvním typem jsou WISE podniky nabízející pracovní integraci, a to většinou handicapovaným osobám. Tyto podniky se snaží napravit nesoulad mezi výkonností požadovanou na trhu práce a možnostmi handicapovaných osob, které zaměstnávají na dobu neurčitou. Jedná se sice o subjekty, které jsou dotovány orgány veřejné správy, nicméně 50% jejich prostředků pochází z výdělečné činnosti. Mezi tyto podniky patří například chráněné dílny. Druhý typ podniku WISE poskytuje částečně dotované zaměstnání, jejich cílovou skupinou jsou dlouhodobě nezaměstnaní příjemci dávek, mladí lidé s nízkou

kvalifikací a osoby diskriminované na trhu práce. Jedná se o podniky, které jsou silně orientované na trh a nemají mnoho dobrovolníků. Třetí skupinu podniků WISE tvoří ty, co jsou zaměřeny na resocializaci. Konkrétně se jedná centra pro adaptování se na práci, která se zaměřují na jedince s psychosociálními problémy nebo zdravotním postižením, kteří provádí zadané činnosti za stravu či poskytnutí ubytování. Poslední a největší skupina integračních sociálních podniků poskytuje přechodné zaměstnání a stáže. Mezi jednotlivými podniky této skupiny jsou značné rozdíly ve způsobu dosažení cíle, kterým je co nejrychlejší pomoc pracovníkům k integraci na trh práce. Rovněž se liší v závislosti na dotacích i poměru práce dobrovolníků.(Davister a kol., 2004)

Jednotlivé typy podniků WISE se liší cílovými skupinami, na které se zaměřují, způsobem financování i způsoby dosažení jejich společného cíle, kterým je začlenění různě znevýhodněných nezaměstnaných osob na trh práce.

Výše zmíněné podniky podporují pracovní integraci znevýhodněných osob, a to prostřednictvím smluv na dobu určitou a přípravou jedinců na vstup na trh práce. Sociální a pracovní integrace znevýhodněných probíhá v samém jádru pracovního trhu, přičemž je významný faktor exkluze a tyto podniky mají rovněž pedagogickou dimenzi.(Social Innovation Europe, 2015) Každý stát EU má stejně jako u obecného typu sociálního podniku vlastní konkrétní definici WISE a případně i jeho zakotvení v zákoně dané země. Níže budou uvedeny principy tohoto typu sociálního podniku v České republice.

2.2.1.3.3. Tradiční typy organizací třetího sektoru v Evropské unii

Družstva

Prvním typem sociálního podniku je družstvo, které má následující charakteristiku: dobrovolné a otevřené členství, demokratická struktura (každý člen má jeden hlas), rovné přerozdělování zisku. (Commission, 2004) Družstvo je autonomním dobrovolným sdružením

osob, které vzniká za účelem uspokojení společných ekonomických, sociálních a kulturních potřeb prostřednictvím společně vlastněného i demokraticky řízeného podniku. Už v historii družstva zvyšovala schopnost znevýhodněných skupin lidí ve společnosti chránit své zájmy a dodnes přispívají sociálně ekonomickému rozvoji a podporují růst zaměstnanosti. (Directorate, 2013:22) V EU existuje 250 000 družstev a zaměstnávají téměř 5,5 milionu osob. Družstva mají významné podíly na trhu, a to v odvětvích, jako je zemědělství, bankovníctví, lesnictví, farmaceutický průmysl a maloobchod. (Evropská komise, 2015)

Vzájemné společnosti

Dalším typem organizace sociální ekonomiky je vzájemná společnost, která je sdružením poskytujícím svým členům benefit ve formě pojištění. Vzájemné společnosti jsou založeny na recipročních smlouvách a jejich členům jsou udělovány dávky na základě jejich participace. Do 19. století bylo jejich účelem zabezpečit pracovníky v době pracovní neschopnosti, nemoci a stáří v zemích s nedostatečně rozvinutým systémem sociálního zabezpečení. Během posledních let došlo v evropských zemích k oživení vzájemných společností. (Directorate, 2013: 23 – 24) „...v Evropě existují dva hlavní druhy vzájemných společností, jimiž jsou „vzájemně prospěšné společnosti“ a „vzájemné pojišťovací společnosti“. Liší se i aktivity obou typů vzájemných společností... „vzájemně prospěšné společnosti“ poskytují plnění doplňkové, a to buď v rámci zákonem stanoveného systému sociální ochrany, nebo mimo něj...“, „vzájemné pojišťovny“ mohou pokrývat všechny druhy majetku a životních rizik“. (Statut evropské vzájemné společnosti, 2013: 3) V rámci členských států EU poskytují vzájemné společnosti zdravotní péči a pojištění 160 000 000 občanů. Usnadňují přístup občanů k péči, podporují sociální začleňování a v rámci Unie poskytují služby v obecném zájmu společnosti. (Statut evropské vzájemné společnosti, 2013) Téměř 70 % pojišťoven v EU jsou právě vzájemné společnosti, ale přesto není právní forma vzájemné společnosti uznána ve všech státech. (Comission, 2015)

Asociace

Třetím typem organizací sociální ekonomiky jsou asociace, jedná se o nejstarší formu organizací sociální ekonomiky v rámci EU. Mezi hlavní charakteristiky asociací patří dobrovolné a otevřené členství, rovné hlasovací právo, členské poplatky, nezávislost, poskytování služeb a dobrovolná práce. V asociacích se lidé organizují kvůli kulturním, sociálním, zájmovým i ekonomickým účelům. (European Commission, 1992) Lze je rozlišit na formální, asociace mající předpisy, pravidla, požadavek členství, a neformální sdružení bez dané struktury. Patří k nim například advokační organizace i jiné formy, které se mnohdy vyvíjí právě v sociální podniky poskytující služby a zboží. Názvy těchto organizací jsou v rámci členských států velmi variabilní a závisí na národním kontextu, patří mezi ně následující označení: asociace, nezisková organizace, dobrovolná organizace, nevládní organizace a jiné. Asociace jsou aktivní zejména v oblastech, jako je zdravotní péče, péče o staré osoby nebo děti a sociální služby. (Directorate, 2013: 24 – 25)

Nadace

Posledním typem organizací sociální ekonomiky jsou nadace a další organizace. Jedná se o právnické skupiny založené k dosažení cílů ve prospěch specifické skupiny lidí i celé společnosti prostřednictvím nadačních příspěvků nebo systematického fundraisingu. Podporují sociální, náboženské, vzdělávací i zájmové cíle. Opět jako u sdružení mohou mít i nadace v rámci členských států různé formy, jedná se o charity či náboženské organizace. Nadace buď poskytují finanční příspěvky na dané skupiny lidí a činnosti, nebo poskytují služby a zboží. (Directorate, 2013: 25) Nadace podporují mezinárodní, národní i místní projekty, mohou poskytovat granty potřebným, financují dobrovolnickou práci i zdravotní péči a péči o seniory. (European Commission, 1992)

2.2.2. Historický vývoj sociální ekonomiky v EU

Sociální ekonomika je téměř 200 let starý koncept, který je zakořeněný v ekonomické, sociální a politické historii západních zemí Evropské unie. Za předchůdce sociálního podniku je také někdy považována tradiční občina, jež byla společným vlastnictvím a hospodařením na pozemcích, které vlastnila obec. Jednalo se o komunitní vlastnictví, které je možné chápat jako jistou alternativu trhu a státu. Tradiční občina, která existovala ve středověku, se v některých věcech velmi podobá družstvům. Docházelo v ní ke stírání rozdílů mezi spotřebitelem, investorem a poskytovatelem, mezi bohatými a chudými, fungovalo v ní demokratické rozhodování. (Johanisová, 2008:37)

Sociální ekonomika a sociální podnikání jsou spojovány zejména s lidovými sdruženími a družstvy 18. a 19. století, a to zejména kvůli jejich hodnotám. Tyto organizace reagovaly na společenské změny vyplývající z průmyslové revoluce a pomáhaly potřebným sociálním skupinám. (Němcová, 2001:9) Za první družstvo na světě je považováno družstvo rochdalských průkopníků založené v roce 1844 ve Velké Británii, které posloužilo jako dobrý příklad družstvům dalším, bylo charakteristické principy, jako je rovnost členů, nízké podíly, náboženská a politická tolerance. Během druhé poloviny 19. století došlo k rozvoji družstev po celé Evropě, jednalo se mimo jiné o spotřební, výrobní, úvěrová či bytová družstva. (Jansa a Ševčíková, 2010: 142 – 147) *„Družstva původně nahrazovala společnosti chybějící veřejné služby, ale s rozvojem sociálního státu a základních služeb se smysl sociálních podniků posunul od základních služeb k dalším sociálním problémům a začal být mnohem více spojován se sociálními inovacemi a řešením aktuálnějších společenských výzev.“* (Vyskočil, 2014:5)

Dalším subjektem sociální ekonomiky jsou spolky. Tradice spolků sahá až do 17. století, kdy začaly vznikat v Anglii, jednalo se o dělnické podpůrné spolky. Ve střední Evropě se spolky začaly zakládat až v 19. století. Ve Francii v současnosti tyto spolky

připomínají takzvané mutualités, které slouží k úhradě nákladů ve zdravotní péči. (Janák Dušan, Ševčíková Eva, 2010:33)

Za kolébkou sociální ekonomiky jako takové je považována Francie a právě v tomto státě Evropské unie se pojem sociální ekonomika poprvé objevil v ekonomické literatuře. V roce 1830 se pojem objevil v publikaci ekonoma Charlese Dunoyera nesoucí název Nové pojednání o sociální ekonomice, ve kterém se zasazoval o morální ekonomii. Ekonomové 19. století poté rozvíjeli teorie o sociálním aspektu ekonomiky a morálního jednání, ale neprosazovali sociální ekonomiku jako alternativu kapitalismu. Moderní pohled na sociální ekonomiku představil Walras v roce 1896 v díle Studie sociální ekonomiky - teorie rozdělení společenského bohatství. Právě Walras označuje sociální ekonomiky za součást hospodářské činnosti družstev, vzájemných společností a sdružení. (Monzón a Chaves, 2008: 8 – 11)

V letech 1945-1975 došlo ke vzniku značného rozdílu mezi státy západu a východní a střední Evropy. Pro západní země byl typický veřejný a kapitalistický sektor, pro východní a střední Evropu napojenou na Sovětský svaz byl stěžejní veřejný sektor a pro sociální ekonomiku již nebylo místo. Existovala zde sice družstva, ale jejich podstatné principy jako dobrovolné a otevřené členství byly potlačeny. (Monzón a Chaves, 2008: 8 – 11) K obnovení zájmu o sociální ekonomiku a její organizace došlo v souvislosti s krizí sociálního státu a smíšených ekonomik na konci 20. století. Důvodem obratu k sociální ekonomice byla neschopnost čistě tržních a státních subjektů reagovat na sociální problémy, jako je mimo jiné dlouhodobá nezaměstnanost či sociální exkluze. Ve státech střední a východní Evropy zasažených komunistickým režimem existovala a stále přetrvává celá řada překážek, které zpomalují rozvoj sociálních organizací. Překážkami jsou například nedůvěra v družstva a spolky vzniklé za minulého režimu, závislost organizací na donorech i přílišné spoléhání se na neviditelnou ruku trhu a s tím související podceňování alternativních podniků a organizací, absence právního zakotvení organizací v řadě zemí a především nedůvěra v solidární jednání. (Defourney, 2005: 10 – 11)

Jak již bylo zmíněno, Francie je kolébkou sociální ekonomiky a právě zde byl v 80. letech minulého století zaveden pojem sociální ekonomika a postupně se poté rozšiřoval do ostatních členských států Evropské unie. Sociální ekonomika byla na úrovni Evropské unie uznána v roce 1989. V roce 1989 komise vytvořila definici a od té doby má sociální ekonomika v Evropské unii stále větší význam. (Konsorcium GLE – REDECo, 2008)

Průkopníkem v právním uznání sociálního podniku byla Itálie, v roce 1991 italský parlament schválil subjekt „sociální družstvo“. V průběhu devadesátých let následovalo právní uznání subjektů sociální ekonomiky například v Belgii („společnost založená k sociálním účelům“), Portugalsku („sociální družstvo se společným ručením“) a Španělsku („sociální družstva“) a Francii („družstevní podnik společného zájmu“). Právní zakotvení subjektů sociální ekonomiky podporuje podnikatelskou činnost jako součást sociálního programu, ale ve většině států kromě Itálie užívají sociální podniky tradiční právní formy. (Defourney Jacques, 2005)

V následujících kapitolách bude nastíněn vývoj a podpora sociální ekonomiky a sociálního podnikání v Evropské unii a bude konkrétně rozebrán případ České republiky.

2.3. Sociální ekonomika v České republice

Narůstání společenských i sociálních problémů, jako je již výše zmíněná nezaměstnanost a omezené veřejné zdroje, je i v České republice důvodem k rozvoji sociální ekonomiky, jelikož i zde je jako ve zbytku Unie vnímána jako možnost řešení těchto problémů. (Konsorcium GLE – REDECo, 2008)

2.3.1. Vývoj sociální ekonomiky v České republice

V České republice má občanská společnost i sociální ekonomika tradici od 19. století, nejedná se tedy o zcela nový koncept. Výraznými subjekty byla již od dob

habsburské monarchie družstva, nicméně v době komunistického režimu nebyla nezávislá na státu, což je jednou z charakteristik sociální ekonomiky. Po roce 1990 nedokázala družstva opětovně získat svůj věhlas a až po roce 2000 se objevilo téma sociální ekonomiky a její současné pojetí. Tématem sociální ekonomiky se postupně začaly zabývat nestátní neziskové organizace jako možností své podnikatelské činnosti i odborníci, kteří tento koncept začali rozvíjet. (TESSEA,2011:9) I přes historické události a komunistický režim je třetí sektor v České republice rozvinutý a neustále expanduje. „*Sociální podniky v moderním pojetí nyní představují skupinu spolků, obecně prospěšných organizací a společností s ručením omezeným, odpovídajících Evropskému směru vývoje sociálních podniků, stylem řízení, činností i posláním*“.(Vyskočil, 2014:8)

Pro rozvoj konceptu sociální ekonomiky a její podporu byl stěžejní rok 1997, kdy Česká republika vzhledem ke koncepci EU přislíbila podporu malých a středních podniků formou zvýhodněných úvěrů, záruk i poradenství v období exportu. Před vstupem České republiky existovala řada programů, které se poté staly součástí Operačního programu Průmysl a podnikání (OPPP). Od roku 2007 neslouží k podpoře sociální ekonomiky národní programy, ale právě Operační programy.(Národní tematická síť C Posilování sociální ekonomiky, 2008)

Pro rozvoj sociální ekonomiky je důležitá i informovanost společnosti o tomto konceptu. V roce 2009 došlo ke vzniku tematické sítě pro sociální ekonomiku TESSEA, která je iniciativou zájemců o sociální ekonomiku v České republice. Tato tematická síť se značně zasadila o přijetí konceptu sociální ekonomiky a její konkrétní složení a aktivity budou popsány níže. Ke koordinovanějšímu rozvíjení sociální ekonomiky začalo docházet po vstupu České republiky do Evropské unie. Byla vytvořena Národní tematická síť C „Posilování sociální ekonomiky, zejména komunitních služeb“, jejíž součástí byli odborníci z neziskových organizací i akademici. Společně v rámci sítě pracovali na definici sociální ekonomiky i sociálního podnikání a vytvořili tabulku principů a standardů sociálního podniku.(Iniciativa společenství Equal, sine dato)

Nutnost prosazování sociální ekonomiky vyplývá nejen z činnosti evropských institucí, ale i vzhledem k národním potřebám, mezi které patří zvyšování zaměstnanosti, úspora veřejných financí, sociální začleňování i stabilita regionů. Podporovat a rozvíjet sociální ekonomiku a její organizace není pouze cílem a jednou z priorit EU, ale i České republiky.

2.3.2. Pojetí konceptu sociální ekonomiky v České republice

V České republice je pojem sociální ekonomiky a jejích subjektů pojímá poměrně široce. U pojetí sociálního podniku je kladen důraz na vyváženost ekonomického a sociálního cíle. Co se týče právních forem sociálních podniků, jsou značně rozličné a jejich forma bývá přizpůsobena zboží a službám, které jednotlivé podniky poskytují. V roce 2009 vznikla Tematická síť pro sociální ekonomiku¹⁵, jejímž zájmem je prosazovat sociální ekonomiku a podporovat nástroje pro její rozvoj. Navazuje na činnost Národní tematické sítě pro sociální ekonomiku, která fungovala v rámci programu Equal. V rámci TESSEA existovalo pět pracovních skupin, jednalo se o pracovní skupiny Definice, Finance, Komunikace, Měření a Vzdělávání. Právě pracovní skupina Definice intenzivně pracovala na definici sociální ekonomiky a sociálního podnikání, které byly na členské schůzi TESSEA schváleny v roce 2010. Pojem sociální ekonomika byl vydefinován „...jako souhrn aktivit uskutečňovaných subjekty sociální ekonomiky, jejichž cílem je zvýšit zaměstnanost v místních podmínkách anebo uspokojit další potřeby a cíle komunity v oblasti ekonomického, sociálního, kulturního a environmentálního rozvoje“.(TESSEA, 2011: 14)

2.3.3. Sociální podniky v České republice

Sociální podniky jsou subjekty sociální ekonomiky, které mají v České republice následující definici, kterou vytvořila TESSEA. „Sociálním podnikem se rozumí „subjekt sociálního podnikání“, tj. právnická osoba založená dle soukromého práva nebo její součást

¹⁵ Dále jen TESSEA

nebo fyzická osoba, které splňují principy sociálního podniku. Sociální podnik naplňuje veřejně prospěšný cíl, který je formulován v zakládacích dokumentech. Vzniká a rozvíjí se na konceptu tzv. trojího prospěchu (anglicky triple bottom line) – ekonomického, sociálního a environmentálního.“ (TESSEA,2011: 15)

Co se týče právních forem sociálních podniků, dominují ziskové právní formy, a to zejména společnosti s ručením omezeným, nejčastější neziskovou právní formou je obecně prospěšná společnost. Družstev je ve srovnání s ostatními státy EU poměrně málo. (Vyskočil, 2014: 16) Mezi další právní formy, které mají v České republice sociální podniky, patří nadace a sdružení, které jako jediné podléhají zvláštnímu daňovému režimu. (Monzón, Chaves, 2008)

V červnu roku 2014 vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí¹⁶ seznam indikátorů, na základě nichž je v České republice možné identifikovat sociální podnik. V rámci seznamu byly vytvořeny dvě sady rozpoznávacích znaků, které zpracovala obecně prospěšná společnost P3-People, Planet, Profit. Jedná se o sady znaků pro obecný sociální podnik a typ WISE. Obecný sociální podnik se řídí principem sociálního, ekonomického, environmentálního i místního prospěchu a má veřejně prospěšný cíl, ve zmíněném dokumentu jsou uvedeny následující rozpoznávací znaky:

- veřejný prospěch je formulován v zakládacích dokumentech podniku, které jsou veřejně dostupné
- podnik má v zakládacích dokumentech zaznamenáno, na jaké cílové skupiny se jeho aktivity zaměřují
- zaměstnanci a členové jsou informováni o celkovém chodu podniku a naplňování jeho cílů a také zapojeni do rozhodování o něm
- více než 50% zisku je reinvestováno do rozvoje podniku nebo naplňování jeho cíle
- řízení sociálního podniku je nezávislé na externím zřizovateli nebo vlastníkovi

¹⁶ Dále jen MPSV

- tržby z prodeje výrobků činí minimálně 50 % a podnik poskytuje stálou nabídku služeb a zboží minimálně jeden rok
- podíl placených zaměstnanců vůči celkovému počtu lidí zajišťujících chod sociálního podniku je větší než 0,1
- sociální podnik na základě vlastního vnitřního předpisu dodržuje zásady environmentálně šetrného provozu i administrativy
- podnik své aktivity orientuje na místní potřeby, využívá místní zdroje a spolupracuje s místními aktéry. (MPSV, 2014)

Rozpoznávací znaky WISE se od obecného sociálního podniku liší, ale jeho principy jsou stejné. Indikátory veřejně prospěšného cíle a sociálního prospěchu jsou odlišné tím, že u integračního sociálního podniku hraje významnou roli sociální začleňování znevýhodněných osob na trhu práce. Obsah principů ekonomického prospěchu, environmentálního prospěchu a místního prospěchu se zcela shoduje s obecným sociálním podnikem. Specifika pro veřejně prospěšný cíl a sociální prospěch jsou následující:

- veřejně prospěšným cílem podniku je zaměstnávání a sociální začleňování osob, které jsou znevýhodněné na trhu práce
- v podniku je zaměstnáno více než 30% osob ze znevýhodněných skupin a těmto zaměstnancům je poskytována podpora k dosažení jejich specifických potřeb
- zaměstnanci znevýhodněných skupin jsou vzděláváni na základě jejich individuálních možností. (MPSV, 2014)

V České republice převažují zejména WISE, které zaměstnávají zdravotně postižené osoby. Existují i podniky zaměstnávající jiné skupiny znevýhodněných osob, jako jsou například bezdomovci. (TESSEA,2011) V lednu roku 2014 bylo na území České republiky zjištěno 202 sociálních podniků, které se zabývají celou řadou aktivit, mezi nimiž převažují zahradnictví, úklidové práce, prodej, potravinářská výroba, pohostinství a ubytování. Rovněž byla zjištěna značná převaha sociálně integračních podniků. Jen 20 podniků

ze všech nedeklarovalo přispění k rovným příležitostem. 135 podniků má za cílovou skupinu zdravotně postižené jedince a 67 dlouhodobě nezaměstnané. Tyto údaje jsou velmi zajímavé a částečně mapují prostředí sociálních podniků a sociální ekonomiky v České republice. Rovněž potvrzují fakt, že integrační sociální podnik je dominantní formou sociálního podniku v České republice. (Vyskočil, 2014: 11 – 18)

2.3.4. Zakotvení sociální ekonomiky a sociálního podnikání v právním řádu České republiky

V současné době sociální ekonomika stále není jako pojem zavedena v právním řádu České republiky. Občanský zákoník účinný od 1. 1. 2014 sice upravuje právnické osoby a tedy i neziskové organizace a jejich výdělečnou činnost, ale pojem sociální podnik nezavádí. Sociální podniky mají v České republice rozličné právní formy, od kterých se odvozují. Nejčastější právní forma sociálních podniků je v České republice dle průzkumu obecně prospěšné společnosti P3 – People, Planet, Profit společnost s ručením omezeným a obecně prospěšná společnost. Vyskytují se však i sociální podniky s právní formou občanské sdružení (v novém občanském zákoníku spolky), družstvo i OSVČ (People, Planet, Profit s.r.o., 2014). Během roku 2015 by však měl být vládě předložen Věcný záměr zákona o sociálním podnikání, jehož předkladateli jsou MPSV a Ministerstvo průmyslu a obchodu¹⁷. (Vláda ČR, 2014) „Zákon tedy čeká nejen vymezení definic (které se plánují přenést od Sítě pro sociální ekonomiku TESSEA, s přihlédnutím k aktuálně vznikající definici sociálního podnikání na evropské úrovni), ale také vymezení hranic zákonů o sociálním podnikání a o veřejné prospěšnosti a navázání ZoSP na zákon o zaměstnanosti, o veřejných zakázkách a daňové zákony.“(Vyskočil 2014:25)

¹⁷ Dále jen MPO

2.3.5. Nezaměstnanost a sociální ekonomika v České republice

Zaměstnanost je velkým tématem v celé Evropské unii a samozřejmě i v České republice, kterou rovněž postihla hospodářská krize. Míra nezaměstnanosti se v České republice stále drží pod průměrem sedmadvaceti států Evropské unie. V dubnu roku 2015 byla v České republice 6 % nezaměstnanost, což znamená, že bez práce bylo 312 400 lidí ve věku od 15 ti do 64 let. (Český statistický úřad, 2015)

I Českou republiku v letech 2008 – 2009 zasáhla ekonomická krize, která má dosud dopady. Ze studie, která byla vypracována v roce 2011, vyplývá, že každá nezaměstnaná osoba značně zatěžuje státní rozpočet. Státu se dle ní finančně vyplatí podporovat tvorbu nových pracovních míst, jelikož dlouhodobě nezaměstnaní tvoří náklady, které jsou značnou zátěží pro veřejné rozpočty a dokonce jsou vyšší než výdaje na nová pracovní místa. Pro stát je tedy výhodné podporovat tvorbu pracovních míst prostřednictvím WISE pro dlouhodobě nezaměstnané osoby, osoby zdravotně postižené nebo sociálně znevýhodněné. (Čadil, 2011)

„Vedle posílení účinnosti stávajících nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti je nutné uplatnit další mechanismy a postupy, které jsou v českém kontextu neobvyklé či doposud nedostatečně využívány, avšak které svůj potenciál řešit uvedený problém prokázaly v jiných zemích s obdobnými problémy (Velká Británie, Itálie, Belgie apod.). Jedním z možných přístupů může být i podpora rozvoje sociální ekonomiky.“ (Čadil 2011:32)

Se sociální ekonomikou jako nástrojem pro podporu zaměstnanosti počítá například Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020, kterou vydalo MVPS. Sociální ekonomika a konkrétně sociální podnikání jsou v ní zdůrazněny jako alternativní forma vytváření pracovních míst. Sociální podniky jsou dle ní v rámci politiky zaměstnanosti nástrojem k pracovní integraci znevýhodněných osob. V souvislosti s tím je třeba rozvíjet sociální podniky jako takové a zajistit jim poradenství k zahájení jejich činnosti. Neméně důležitou je udržitelnost sociálních podniků, která přispívá k odpovědnému zadávání veřejných zakázek. Sociální ekonomika má jako téma přesah do celé řady politik, tudíž by se jí měla zabývat i

další ministerstva, konkrétně Ministerstvo pro místní rozvoj¹⁸, Ministerstvo životního prostředí i Ministerstvo průmyslu a obchodu. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013)

¹⁸ Dále jen MMR

III. PRAKTICKÁ ČÁST

Diplomová práce, jejíž součástí je následující analýza dokumentů, se zabývá podporou sociální ekonomiky institucemi EU, a to s ohledem na její politiku zaměstnanosti. V teoretické části práce byla popsána politika zaměstnanosti EU, její hlavní směry, dokumenty, v nichž je o ní pojednáno, a samozřejmě instituce EU, které se jí zabývají. V praktické části bude zanalyzováno zdůvodnění podpory sociální ekonomiky a jejích subjektů identifikovatelné v dokumentech EU, formy její podpory a její konkrétní provádění bude představeno na případu České republiky. To vše samozřejmě v kontextu politiky zaměstnanosti EU, pro niž je sociální ekonomika významná.

3.1. Cíle práce a výzkumné otázky

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je cílem této diplomové práce popsat formy podpory, kterou sociální ekonomice poskytují instituce EU i jejich zdůvodnění v dokumentech těchto institucí, a to v kontextu evropské politiky zaměstnanosti a s odvoláním na zásadní evropské dokumenty let 2010 – 2015. Práce má rovněž následující dva dílčí cíle:

- 1) Popsat formy podpory sociální ekonomiky evropskými institucemi na základě analýzy dokumentů daných institucí v letech 2010 – 2015, a to v kontextu politiky zaměstnanosti EU.
- 2) Na základě analýzy oficiálních dokumentů veřejných institucí ukázat, jakým způsobem je ze strany evropských institucí poskytována podpora sociální ekonomice v České republice v letech 2010 – 2015.

K dosažení cíle práce byly stanoveny tři výzkumné otázky.

Výzkumná otázka č. 1: Jaké důvody podpory sociální ekonomiky uvádějí ve svých dokumentech instituce Evropské unie v kontextu politiky zaměstnanosti v letech 2010 – 2015?

Výzkumná otázka č. 2 : Jaké formy podpory sociální ekonomiky jsou uváděny v dokumentech evropských institucí v kontextu politiky zaměstnanosti v letech 2010 – 2015?

Výzkumná otázka č. 3: Jakým způsobem se tyto důvody a formy evropské podpory realizovaly v dokumentech institucí veřejné správy v České republice v letech 2010 – 2015?

3.2. Výzkumná strategie, technika sběru dat

Jako výzkumnou strategii jsem zvolila průzkum neboli survey, jelikož jsem se během analýzy snažila pokrýt celou oblast podpory a důvody sociální ekonomiky institucemi EU, a to v kontextu politiky zaměstnanosti EU. Jedná se o průzkum založený na analýze dokumentů, díky němuž mohla být již zmíněná oblast systematicky popsána a kategorizována. *Za dokumenty se považují taková data, která vznikla v minulosti, byla pořízena někým jiným než výzkumníkem a pro jiný účel, než jaký má aktuální výzkum.* (Hendl, 2005: 204) Analyzované dokumenty byly primární, současné a úřední povahy, jelikož je vytvořily instituce EU a veřejné instituce v České republice. Jednalo se také o virtuální data, jelikož byly analyzovány také informace na oficiálních webových stránkách zmíněných institucí. (Hendl, 2005:204) V této diplomové práci došlo k analyticko- syntetickému zpracování dokumentů, analytickým postupem rozložení celku (dokumentu) na části a syntetickým sjednocením daných částí do nového jednotného celku. Nejprve byly dokumenty podrobeny identifikační analýze, jejímž účelem bylo stanovit údaje charakteristické pro dokument jako je jeho původ a druh, a díky ní byly vybrány ty relevantní pro další zkoumání. (Hyhlíková, 1984) Díky identifikační analýze došlo ke zjištění, jaké dokumenty jsou vhodné pro analýzu další. Tyto

vybrané dokumenty byly podstoupeny kvantitativní obsahové analýze dokumentů, na základě níž byly dle určených klíčových slov (sociální ekonomika, sociální podnikání, zaměstnanost pracovní místo, integrace) vážících se k tématu vyčleněny z textu informace potřebné pro zodpovězení výzkumných otázek. (Kovář, 1974) Na základě analýzy dokumentů jsem kategorizovala získaná data, a to na kategorii týkající se forem podpory sociální ekonomiky ze strany EU, zdůvodnění této podpory institucemi EU a formy podpory sociální ekonomiky v České republice.

Díky analýze dokumentů jsem získala informace, které by mi jiným způsobem vzhledem k tématu práce a jejím cílům nebyly přístupné. (Hendl, 2005: 132) Získaná data nejsou zkreslená, jelikož se jedná o oficiální vyjádření institucí EU v právních i jiných dokumentech a případně i na webových stránkách Unie. Limitem mnou zvolené metody je zejména fakt, že jsem využila pouze oficiálních zdrojů a nezískala jsem tedy informace o pohledu na danou problematiku od cílových skupin, kterým je podpora směřována, příjemců dotací či zástupců veřejných úřadů v České republice, kterých se tato tematika týká. Získání tohoto typu informací však nebylo předmětem této diplomové práce.

Jak již bylo zmíněno výše, nevytvářela jsem nové zdrojové materiály pro analýzu, ale bylo pracováno s již existujícími dokumenty. Došlo k posouzení relevance zdrojů a jejich kvality vzhledem k cíli práce, aby byly případně odhaleny nedostatky a jejich nevhodnost užití pro práci a zodpovězení výzkumných otázek. (Miovský, 2009: 98 – 103) Konkrétně byly analyzovány oficiální dokumenty institucí EU, v nichž byla sociální ekonomika pojednávána vzhledem k politice zaměstnanosti, informace z webových stránek daných institucí i strategické dokumenty vydávané ministerstvy České republiky. Dokumenty vydávané institucemi EU jsem vyhledávala na oficiálních webových stránkách EU dokumenty právní povahy na portálu EUR-Lex (přístup k právu EU), sdělení potom na webových stránkách jednotlivých institucí EU. Co se týče národních strategických dokumentů České republiky, ty jsem vyhledávala na oficiálních webových stránkách zřizovaných ministerstvy i hlavním městem Prahou. Omezením elektronického přístupu k dokumentům, který byl

vzhledem k tématu nevyhnutelný, je samozřejmě fakt nedostupnosti dokumentů kvůli technickým selháním i nedohledatelnosti některých z nich.

Jak již bylo zmíněno, vyhledávala jsem oficiální dokumenty institucí EU i veřejných institucí České republiky. V případě institucí EU se jednalo o dokumenty Evropské komise, EHSV, Evropského parlamentu, ESF, EFRR a jejich součástí jakými jsou meziskupina pro sociální ekonomiku i skupina pro sociální ekonomiku patřící pod EHSV. Nejedná se o všechny instituce EU a jejich součástí, ale byly vybrány pouze ty, které se sociální ekonomikou zabývají a podporují ji, a to vše s ohledem na politiku zaměstnanosti EU.

3.3. Výběr vzorku

Jako zdroje vhodné pro analýzu byly identifikovány dokumenty vydané institucemi EU, a také informace dostupné na oficiálních webových stránkách Evropské unie, a to právě vzhledem k výzkumným otázkám. Konkrétně se jedná o právní předpisy, kterými jsou stanoviska, nařízení a ustanovení týkající se sociální ekonomiky a sociálního podnikání. Jednotlivé typy jmenovaných právních předpisů mají různou právní váhu, mohou být právně závazné a nezávazné. Právně závazná jsou nařízení, která jsou v plném rozsahu platná na celém území EU a rozhodnutí závazná pro přímo určené členské státy EU nebo společnosti. Nezávaznými legislativními předpisy jsou usnesení a stanoviska. Pomocí stanovisek se instituce EU mohou vyjádřit k nejrůznějším otázkám a problémům, mohou je mimo jiné vydávat Evropská komise, Rada, Evropský parlament a EHSV, který je může vydávat v průběhu legislativního procesu k návrhům týkajícím se například sociální oblasti, pod kterou spadá právě i sociální ekonomika. Dalšími právními předpisy jsou vnitřní předpisy orgánů a institucí Evropské unie a akční programy. (Evropská unie, 2015) Dále byla k analýze vybrána sdělení institucí EU vztahující se k sociální ekonomice i sociálnímu podnikání a programové dokumenty operačních programů. Tyto programové dokumenty jsou základními strategickými dokumenty, díky kterým mohou členské státy EU čerpat finanční prostředky ze strukturálních fondů. Jsou v nich popsány cíle a priority na následující programové období, tím současným

je programové období 2014-2020. Pro analýzu byly vybrány operační programy, které v současném i minulém programovém období zahrnují pro plnění svých cílů sociální ekonomiku a sociální podnikání, které jsou z nich možné financovat. Konkrétně se jedná o dva tematické operační programy (operační program Lidské zdroje zaměstnanost¹⁹ a operační program Zaměstnanost²⁰) a regionální operační programy (Integrovaný operační program²¹, Integrovaný regionální operační program²²). Dalšími operační programy, díky kterým může být sociální ekonomika podporována, jsou operační programy pro hlavní město Praha - Adaptabilita a Praha - pól růstu.

Všechny zmíněné typy dokumentů evropských dokumentů byly vydány nejdříve v roce 2010, a to z důvodu aktuálnosti a zejména jejich vazby na strategii Evropa 2020, která je stěžejním dokumentem EU určujícím její dlouhodobé cíle. Strategie Evropa 2020 je platnou strategií udržitelného rozvoje, na kterou navazuje a jejíž cíle se snaží podpořit dokument Iniciativa pro sociální podnikání. Jedná se o stěžejní dokument týkající se sociální ekonomiky a sociálního podnikání a jejich rozvoje, na základě kterého byly vydány další užité dokumenty, které na sdělení také odkazují. Je nutné zmínit, že ani před rokem 2010 nebyla sociální ekonomika v dokumentech institucí EU opomíjena, nicméně pracovalo se zejména na její definici a byly v nich ošetřovány její subjekty. Časovým omezením vybraných dokumentům je jistě nevýhoda nezanalyzování Zprávy o sociální ekonomice, která byla v roce 2009 vydána Evropským parlamentem, a ve které je zjevný odkaz na významnost sociální ekonomiky v politice zaměstnanosti. Co se týče programových dokumentů, jsou zahrnuty i operační programy, které byly vydány v roce 2007, a to z toho důvodu, že na základě těchto dokumentů byly vypisovány výzvy se stanovenými kritérii pro čerpání finančních prostředků i po roce 2010.

¹⁹ Dále jen OP LZZ

²⁰ Dále jen OP Z

²¹ Dále jen IOP

²² Dále jen IROP

Výše uvedené dokumenty byly vybrány na základě několika kritérií, jedná se pouze o dokumenty vydané institucemi EU, které se zabývají sociální ekonomikou a její vazbou na zaměstnanost. Všechny zmíněné dokumenty přijaté institucemi EU ovlivňují podporu sociální ekonomiky, a tedy tvorbu národních programových dokumentů, které mají v konečném důsledku díky vypisovaným výzvám týkajícím se sociální ekonomiky vliv na cílové skupiny.

3.4. Výsledky analýzy

3.4.1. Důvody podpory sociální ekonomiky evropskými institucemi v kontextu politiky zaměstnanosti EU

V teoretické části této diplomové práce byla rozebrána politika zaměstnanosti Evropské unie, jelikož právě nezaměstnanost je jedním z důvodů podpory sociální ekonomiky. Ta díky své schopnosti vytvářet nová pracovní místa a umožňovat obtížně zaměstnatelným skupinám vstoupit na trh práce pomáhá zvyšovat zaměstnanost. Mezi další důvody, proč by měla být sociální ekonomika rozvíjena, patří dle Evropského parlamentu snaha o dosahování cílů hospodářského růstu, odborného vzdělávání a osobních služeb. Vzhledem k této práci a jejímu zasazení do konceptu politiky zaměstnanosti se zaměřím na důvod, kterým je již zmíněná zaměstnanost. Důvody podpory sociální ekonomiky, které se váží k politice zaměstnanosti, jsou právě v dokumentech EU hojně uváděny.

Sociální ekonomika řeší největší nedostatky trhů práce členských států EU, kterými jsou nezaměstnanost, nestabilita pracovních míst i sociální a pracovní vyloučení. Zmíněné nedostatky napravuje tvorbou nových pracovních míst, která jsou stabilní a zároveň řeší i problém vyloučení. Než však budou uvedeny kategorie týkající se právě pracovních míst, bude uvedena ta, jejíž důležitost je stěžejní, a to naplňování cíle strategie Evropa 2020, která na zaměstnanost klade velký důraz.

3.4.1.1. Naplňování cíle Strategie 2020

Jak již bylo uvedeno v teoretické části, součástí Strategie 2020 je snaha dosáhnout 75% zaměstnanosti žen a mužů od 20 do 64 let věku prostřednictvím zapojení na pracovní trh mladých pracovníků, starších pracovníků i pracovníků s nízkou kvalifikací. V podstatě úplně prvotním důvodem podpory sociální ekonomiky je cíl zvyšování zaměstnanosti, který je uveden ve zmíněné strategii Evropské unie. (Komise, 2010) Většina níže uvedených dokumentů navazuje na Strategii 2020. Jedná se zejména o Iniciativu pro sociální podnikání, která je v této oblasti velmi významným dokumentem. Ve sdělení Evropské komise Na cestě k hospodářské obnově vedoucí k intenzivnímu růstu pracovních míst, je rovněž Strategie zdůrazněna rovněž a je v něm sociální ekonomika uvedena jako nástroj pro řešení největších nedostatků trhů práce členských států Unie. *„Politiky zaměstnanosti pomáhají vytvářet příznivé podmínky pro vytváření pracovních míst a za tím účelem mohou mobilizovat rozpočet EU. Kromě opatření na straně nabídky, jako jsou investice do dovedností a aktivace pracovní síly, a služeb sladování nabídky a poptávky, existuje také řada nástrojů, které mají pozitivní dopad na poptávku po pracovní síle. Lze například: Propagovat a podporovat samostatnou výdělečnou činnost, sociální podniky a zakládání nových podniků. Uchazeči o práci, kteří chtějí založit a provozovat podnik, mohou narážet na značné překážky, ať už jde o nedostatečné odborné nebo podnikatelské dovednosti a možnosti poradenství nebo o obtížný přístup k finančním zdrojům... „, Subjekty sociální ekonomiky a sociální podniky jsou důležitou hybnou silou při inkluzivním vytváření pracovních míst a v sociální inovaci a vyžadují zvláštní podporu, včetně podpory prostřednictvím veřejných zakázek a přístupu k finančním prostředkům.“ (Evropská komise, 2012: 6)*

Sociální ekonomika řeší největší nedostatky trhů práce členských států Evropské unie, kterými jsou nezaměstnanost, nestabilita pracovních míst i sociální a pracovní vyloučení. Zmíněné nedostatky napravuje tvorbou nových pracovních míst, která jsou stabilní a zároveň řeší i problém vyloučení. Dá se tedy říci, že se stává nástrojem politik zaměstnanosti a je součástí nástrojů vedoucích k naplnění cíle Strategie, který se zaměstnanosti týká. Jelikož si na

základě strategie Evropa 2020 členské státy stanovují národní cíle, promítá se snaha o zvyšování zaměstnanosti, která je spojena s podporou sociální ekonomiky a sociálních podniků, i na úroveň členských států. (Evropská komise, 2012) Evropský parlament v návrhu usnesení evropského parlamentu o úloze sociálního podnikání a sociálních inovací v boji proti nezaměstnanosti ..., uznává, že EU je stále ještě daleko od dosažení cílů stanovených ve strategii 2020, zejména pokud jde o zaměstnanost, inovace a snížení chudoby, a že sociální ekonomika přispívá k udržitelnému a inteligentnímu ekonomickému modelu podporujícímu začlenění, který je v souladu s cíli strategie 2020.” (Výbor pro zaměstnanost a sociální věci, 2015: 6)

3.4.1.2. Vznik nových pracovních míst

Sdělení Evropské komise Iniciativa pro sociální podnikání uvádí, že sektor sociální ekonomiky vytváří v rámci Evropské unie zhruba 6,5% pracovních míst, což je v přepočtu 14 000 000 pracovních míst, a to zejména pro osoby, které mají problémy s integrací na trh práce. Pomáhá tak k ekonomickému růstu EU. Sociální ekonomika může vytvářet nové pracovní příležitosti a místa pro málo kvalifikované a dlouhodobě nezaměstnané osoby. (Evropská komise, 2011) Další sdělení Komise Na cestě k hospodářské obnově vedoucí k intenzivnímu růstu pracovních míst také uvádí, že subjekty sociální ekonomiky jsou součástí podpory tvorby nových pracovních míst. „*Subjekty sociální ekonomiky a sociální podniky jsou důležitou hybnou silou při inkluzivním vytváření pracovních míst a v sociální inovaci.*“ (Evropská komise, 2012: 6) V Návrhu zprávy o úloze sociálního podnikání a sociálních inovací v boji proti nezaměstnanosti vydaném Evropským parlamentem v dubnu roku 2015 je rovněž přímo uvedeno, že díky sociální ekonomice a jejím subjektům vede ke vzniku nových pracovních míst a tedy ke zvyšování zaměstnanosti. „*Podniky sociální ekonomiky prokázaly, že se lépe vyrovnávají s hospodářskými otřesy a že jsou schopny nabídnout inovativní řešení podporující sociální soudržnost a začlenění a vytváření pracovních míst.*“ (Evropský parlament, 2015: 8)

3.4.1.3. Pracovní integrace a sociální integrace

Hodnoty sociální ekonomiky se do značné míry shodují se sociálním začleňováním, a i proto sociální podniky poskytují vyloučeným jedincům výše zmíněnou pomoc ve formě vzdělání a opětovného zařazení na trh práce. Zlepšují tak sociální situaci jedinců a vyrovnávají příležitosti mezi jedinci. Evropská komise považuje subjekty sociální ekonomiky za hybnou sílu hospodářského růstu, která má potenciál v zapojování ohrožených skupin na pracovní trh. (Evropská komise, 2011) „*Jak stanoví Iniciativa pro sociální podnikání, podnikatelé v sociální oblasti hrají zásadní úlohu při podpoře sociálního začleňování a investic do lidského kapitálu.*“ (Evropská komise, 2013: 20) Jak je z výše zmíněného zřejmé, sociální podniky mají často integrační charakter, protože mnohdy zaměstnávají skupiny znevýhodněných osob. Mezi tyto skupiny patří například handicapovaní, matky po mateřské dovolené i staří lidé. Pracovní integraci zabezpečují svým zaměstnancům v teoretické části zmíněné s WISE. Ty pomáhají jedincům zapojit se do pracovního procesu, podporují rozvoj jejich schopností a dovedností a tvoří z nich ekonomicky aktivní osoby, které jsou připravenější pro vstup na trh práce. Sociální cíl je jedním z třech cílů sociálních podniků a z výše zmíněného je zřejmé, že na něm sociální podniky skutečně pracují. Pomáhají lidem zapojit se do pracovního procesu a zlepšit jejich kvalitu života a životní úroveň. Tyto podniky pomáhají znevýhodněným osobám, které mají často nedostatečnou kvalifikaci a sociálními i profesní potíže se sociální a pracovní integrací. Neznamena to však, že jimi poskytované služby a vyrobené zboží jsou sociální, aktivity podniku mohou být jen prostředkem ke splnění sociálních cílů vzhledem k cílové skupině. Díky získanému zaměstnání a pracovním návykům mají osoby větší možnost začlenit se do běžného života, zlepšuje se jejich kvalita života i šance na získání pracovního místa ve více konkurenčním prostředí. (Evropská komise, 2011)

Shrnutí:

Významnost sociální ekonomiky a její pozitivní vlivy na společnost jsou nezpochybnitelné, a s tím souvisí i důvody, proč jsou tato ekonomika a její subjekty podporovány i v letech 2014 – 2020. Zásadní je pro její podporu strategie udržitelného růstu

Evropa 2020, jejíž cíl týkající se zaměstnanosti pomáhají sociální podniky naplňovat a tím dosahovat cílů strategie jako takových. Z ní vychází další významné dokumenty EU týkající se mimo jiné i sociální ekonomiky. Dalšími důvody podpory, které na ten již zmíněný navazují, jsou tvorba nových pracovních míst a pracovní i sociální integrace znevýhodněných osob. Sociální podniky významně pomáhají sociálně vyloučeným skupinám integrovat se na trh práce. Díky novým pracovním návykům v nich získaných se zapojují do pracovního procesu a stávají se lépe zaměstnatelnými i pro další své potenciální zaměstnavatele. Zaměstnáváním obtížně zaměstnatelných se tak zvyšuje zaměstnanost a také sociální situace konkrétních jedinců.

3.4.2. Formy podpory sociální ekonomiky v kontextu politiky zaměstnanosti EU

Instituce Evropské unie značně podporují rozvoj sociální ekonomiky a sociálního podnikání. Jedná se zejména o Evropskou komisi, Evropský parlament a Evropský hospodářský a sociální výbor. Formy podpory jsou rozličné, jedná se o podporu legislativní, finanční a politickou. V následujících podkapitolách budou specifikovány jednotlivé formy podpory sociální ekonomiky a sociálních podniků, a to s ohledem na evropskou politiku zaměstnanosti. Tyto kategorie jsou převzaty a jsou analogické s nástroji podpory politiky zaměstnanosti EU uvedenými v teoretické části, jelikož sociální ekonomika hraje významnou úlohu v tvorbě pracovních míst.

3.4.2.1. Politická podpora sociální ekonomiky

Podpora politického charakteru je pro sociální ekonomiku velmi významná a má na tuto oblast značný dopad. Strategie růstu Evropa 2020 vytyčuje cíle a priority. Sociální ekonomika a sociální podniky v ní nejsou přímo zmíněny, ale jasně se zasazuje o zvýšení zaměstnanosti, ke které tato oblast velmi přispívá. Vychází z ní a odkazují se na ni právní předpisy EU i sdělení

jejích orgánů. Ze strategie Evropa 2020 například vychází níže uvedená sdělení Evropské komise k dalším orgánům Evropské unie. Zejména Iniciativa pro sociální podnikání je stěžejním sdělením Evropské komise týkající se sociálního podnikání a právě v reakci na něj byly vydány další právní předpisy institucí EU, které jsou uvedeny v podkapitole Legislativní podpora sociální ekonomiky. Za politickou podporu se tedy dá považovat i strategie Evropa 2020, která aktivity sociální ekonomiky ve své podstatě spouští. V této podkapitole budou uvedena stěžejní sdělení Evropské komise týkající se sociální ekonomiky a sociálního podnikání a bude osvětlen jejich význam pro sociální ekonomiku a sociální podnikání. Dále budou zmíněny aktivity orgánů EHSV a EP, které rovněž v uplynulých letech poskytly sociální ekonomice politickou podporu.

3.4.2.1.1. Evropská komise

Iniciativa pro sociální ekonomiku (SBI) – Vytvářet příznivé prostředí pro podporu sociálních podniků v rámci sociálního hospodářství a sociálních inovací

Iniciativa pro sociální ekonomiku byla přijata v roce 2011. Jedná se o sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, EHSV a Výboru regionů. Iniciativa má pomáhat vytvářet příznivé prostředí pro podporu sociálních podniků v rámci sociálního hospodářství a sociálních inovací. Sdělení doporučuje vládám členských států postupy ke zlepšení podmínek pro sociální podniky, jelikož díky nim mohou právě v sociálních podnicích vznikat nová pracovní místa. *„Komise tímto sdělením sleduje dva cíle: Předložit krátkodobý akční plán pro podporu rozvoje sociálních podniků, klíčových subjektů sociální ekonomiky a sociální inovace. Předložit k diskuzi orientační podněty k úvahám pro střednědobý a dlouhodobý vývoj.“* (Evropská komise, 2011: 4) Vznik Iniciativy byl deklarován již v roce 2010 ve sdělení Evropské komise „Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení: evropský rámec pro sociální a územní soudržnost“, ve kterém je sociální ekonomice věnována významná část, přičemž je zde zmíněna nutná podpora sociální ekonomiky a předpoklad návrhu „Iniciativy pro sociální podnikání“. (Evropská komise, 2010) Jak již bylo zmíněno, v iniciativě

je uveden „Akční plán na podporu sociálního podnikání v Evropě“. Dle Iniciativy by měly být sociální podniky zviditelněny, měl by být zlepšen jejich přístup k financím a mělo by být optimalizováno legislativní prostředí, ve kterém organizace sociální ekonomiky existují. V rámci Akčního plánu bylo navrženo jedenáct klíčových aktivit týkajících se jmenovaných oblastí. Co se týče zlepšení přístupu k financím, bylo v rámci dokumentu zdůrazněno usnadnění přístupu k soukromým financím, a to kvůli nedostatečně vyvinutému finančnímu systému sociálních podniků. Dalším důležitým bodem byla mobilizace evropských fondů, to proto, aby byly členské státy motivovány k účinnější podpoře sociálních podniků. Další součástí Akčního plánu je již zmíněné zlepšení viditelnosti sociálního podnikání, v rámci kterého považuje Komise za nutné informovat všechny subjekty o jeho sociálním prospěchu. Za podstatné bylo určeno vytvoření databáze značek a osvědčení pro sociální podniky, vytvořena mapa sociálních podniků, stanoveny hospodářský význam a modely. Významné je i posílení manažerských schopností, profesionalizace sociálních podniků i síťové propojení sociálních podnikatelů. Byl rovněž vysloven předpoklad vytvoření vícejazyčné platformy pro výměnu informací a lepší informovanost o programech podpory sociálních podnikatelů. Co se týče zlepšení právního prostředí, určila Evropská komise za cíl zjednodušit nařízení statutu evropské družstevní společnosti, navrhnout nařízení o statutu evropské nadace, upravit přístup sociálních podniků k veřejným zakázkám a zjednodušit pravidla využívání státní podpory. (Evropská komise, 2011)

Od doby vydání sdělení došlo k celé řadě úspěchů, které sociálnímu podnikání jako takovému velmi pomohly. Na základě této iniciativy vznikly nové programy, zlepšilo se a je snaha zajistit sociálním podnikům lepší legislativní prostředí. Iniciativa pro sociální ekonomiku, tak pomohla a podpořila sociální podnikání v tom směru, že nadnesla významná a důležitá doporučení pro členské státy Evropské unie i Evropskou unii samotnou. (Evropská komise, 2014)

Zmíněné cíle směřující k podpoře sociálního podnikání mají za cíl podpořit sociální podniky jako takové, zlepšit jejich postavení i informovanost o nich. Větší informovanost sociálních podniků, jejich přístup ke zdrojům i lepší právní zakotvení je předpokladem ke

vzniku nových sociálních podniků a tím i tvorbě nových kvalitních pracovních míst a zaměstnávání sociálně i pracovně vyloučených osob.

Na cestě k hospodářské obnově vedoucí k intenzivnímu růstu pracovních míst

Jedná se o sdělení Evropské komise Evropskému parlamentu, Radě, EHSV a Výboru regionů, které vychází z hlavních směrů politik zaměstnanosti uvedených v teoretické části i ze strategie Evropa 2020. Sdělení bylo vydané v roce 2012. *„Ačkoliv dynamiku trhu práce je třeba vytvářet především na vnitrostátních úrovních, toto sdělení mobilizuje nástroje EU na podporu hospodářské obnovy vedoucí k růstu pracovních míst. Zabývá se jak poptávkou, tak nabídkou trhu práce, a je dalším krokem na cestě vytvoření skutečně funkčního trhu práce EU.*“ Ve sdělení je zmíněna potřeba zaměřením se na poskytování dotací na nábor nových pracovníků, a to zejména ze znevýhodněných skupin. Právě sociální podniky se zaměřují na znevýhodněné skupiny (mladí lidé, dlouhodobě nezaměstnaní), což má dle sdělení pozitivní dopad s ohledem na tvorbu nových pracovních míst i další pomoc cílové populaci. I podle tohoto sdělení by se měla podporovat propagace sociálních podniků a zakládání nových sociálních podniků. Všechny subjekty sociální ekonomiky i sociální podniky inkluzivně vytváří nová pracovní místa. Podpora při zakládání nových podniků jako je lepší mikrofinancování či upřednostňování grantů na podporu sociálních podniků před vyplácením sociálních dávek, by měla být zaměřena zejména na znevýhodněné skupiny s největším potenciálem. Za ty jsou považováni nezaměstnaní s odbornými znalostmi i mladí lidé. Dokument se zabývá i uvolňováním prostředků na tvorbu pracovních míst a v této souvislosti zmiňuje i „Evropský nástroj mikrofinancování Progress“, který bude podrobněji rozebrán v části práce, jež se bude týkat finanční podpory sociálních podniků. (Evropská komise, 2012)

Sociální investiční balíček

V roce 2013 vydala Evropská komise sdělení pod názvem „Investice a růst pro soudržnost“. Jedná se o apel na členské státy, aby kladly větší důraz na sociální investice, které zvyšují lidský potenciál a účast občanů na trhu práce. Součástí sociálního investičního balíčku

je devět nezávazných dokumentů přijatých Evropskou komisí v roce 2013. Sociální investiční balíček zdůrazňuje potřebu investovat do sociální ekonomiky a sociálního podnikání, a to i s ohledem na jejich přínosy týkající se zaměstnanosti. Cílem balíčku je to, aby byly finanční prostředky efektivně poskytovány na zajištění udržitelné sociální ochrany. Mělo by se dle něj investovat do lidského potenciálu a systémy sociální ochrany by měly reagovat na potřeby občanů. Opatření balíčku jsou cílena mimo jiné na potenciální uchazeče o zaměstnání, kterým bude k dispozici integrovaná a sociální podpora a zároveň bude zaměstnavateli dostupná kvalifikovanější pracovní síla. Členské státy mohou využívat finanční prostředky ze sociálních investičních fondů při ESI na podporu sociální ekonomiky a sociálního podnikání. Ve sdělení Evropská komise uvádí, že sociální podniky jsou průkopníky v rozvoji nových trhů a měly by být podporovány, jelikož mají potenciál pro vytváření bezpečného pracovního prostředí. Komise ve sdělení deklarovala, že bude podporovat členské státy vzhledem k sociálnímu podnikání prostřednictvím Evropského sociálního fondu. Komise se rovněž ve sdělení zmiňuje o Evropských fondech pro sociální podnikání a navrhuje podpůrný fond pro sociální podniky v rámci programu Sociální změny a inovace. (Komise, 2013)

Akční plán podnikání 2020

Akční plán podnikání 2020 je sdělením Evropské komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů z roku 2013. Cílem sdělení je odstranění stávajících překážek podnikání, usnadnění zakládání nových podniků, vytvoření příznivějšího prostředí pro stávající podnikatele a vychování nové generace podnikatelů. Vznik nových podniků je dle Komise významný zejména vzhledem k růstu pracovních míst, která s nimi souvisí. V akčním plánu je zahrnuto právě i sociální podnikání a jsou zde uvedeny tři oblasti intervence: vzdělávání podnikatelů, jejich odborná příprava a zakládání podniků. Velmi významné jsou investice do podnikatelského vzdělávání. Mladí lidé, kteří mají podnikatelské vzdělání, často zakládají sociální podniky a jsou jim vlastní dovednosti, jako je tvořivost, iniciativnost, týmová práce, schopnost rozeznávat rizika a smysl pro odpovědnost. Podnikatelé mají být aktivními a měnit myšlenky a nápady v konkrétní činy, což

zvyšuje uplatnění na trhu práce. Důraz je v celém akčním plánu kladen na podporu malých a středních podniků, přičemž sociální podniky jsou jejich součástí, mají podobné problémy jako mnoho z nich a často naráží i na další potíže, zejména v přístupu k financím. V rámci pilíře vytváření lepšího prostředí pro podnikatele je významné právě financování, jelikož malé a střední podniky mají velmi často problémy v počátcích svého fungování a po finanční krizi mají horší přístup k půjčkám. Sociální podniky mají specifické podnikatelské modely, a z toho důvodu mnohdy potřebují specializované podpůrné programy, například zlepšení daňových režimů, které by dle Komise měly členské státy provádět, aby se zvýšil právě počet sociálních podniků.

Z výše uvedeného vyplývá, že Komise považuje za významné poskytovat sociálním podnikům finance z ESF na vytvoření podpůrných programů pro mladé podnikatele zakládající sociální podniky. V Akčním plánu 2020 je rovněž zmíněno mikrofinancování Progress, které je nástrojem podpory sociální ekonomiky od roku 2014 a bude dále zmíněno v podkapitole týkající se finanční podpory sociálních podniků. V souvislosti s uvedenými nástroji sociálního podnikání jsou ve sdělení zmíněny právě skupiny nezaměstnaných osob, které mají díky sociálním podnikům možnost uplatnit se na trhu práce (Evropská komise, 2013)

Štrasburské prohlášení

Jedná se o dokument, který vznikl v lednu 2014 ve Štrasburku na základě setkání sociálních podniků a příznivců sociálního podnikání. Tuto participativní událost nesoucí název „Sociální podnikatelé: Vyjádřete svůj názor!“ spolupořádala Komise s EHSV a na základě ní byla vytvořena pracovní skupina v projektu sociální ekonomiky, který má pod záštitou právě EHSV a bude popsán níže. V tomto dokumentu je uvedeno, že jedním z faktů, proč by se mělo na sociálním podnikání a jeho rozvoji dále pracovat, je schopnost sociálních podnikatelů vytvářet nová pracovní místa (Evropský hospodářský a sociální výbor, 2014). *„Sociální podnikatelé staví na silných stránkách dlouhé tradice sociální ekonomiky a jsou také hybateli změn, když inovativně řeší významné výzvy, jimž v současnosti čelíme. Tím, že vytvářejí*

pracovní místa, nabízejí inovativní produkty a služby a podporují udržitelnější ekonomiku, jednají v obecném zájmu.” (Evropský hospodářský a sociální výbor, 2014:1)

3.4.2.1.2. EHSV

Skupina pro sociální ekonomiku (Social Economy Category)

Součástí EHSV, který již byl popsán výše, je i Skupina pro sociální ekonomiku. Má 39 členů, kteří jsou členy různých forem subjektů sociální ekonomiky. Skupina má dva hlavní cíle. Prvním cílem je podpora i hájení zájmů sociální ekonomiky a tím druhým je být užitečnou platformou pro své členy a přispívat tomu, aby se sociální ekonomika objevovala ve stanoviskách EHSV. Sociální ekonomika je dle Skupiny významným odvětvím, jež přináší hospodářské a sociální bohatství, které je klíčem k úspěchu Strategie 2020. (EHSV,2014)

Projekt sociální podnikání

Jak již bylo zmíněno, na základě Štrasburské deklarace vytvořil EHSV pracovní skupinu zabývající se sociálním podnikáním, která v projektu pracovala a v současné době stále pracuje. První fáze projektu skončila v říjnu roku 2014. Projekt sociálního podnikání, který probíhal pod záštitou EHSV, získal informace týkající se sociálního podnikání. Zdrojem těchto informací byli lidé pohybující se v této oblasti na místní, regionální, národní i unijní úrovni. Byly shromážděny myšlenky dalšího směřování přístupu k sociálnímu podnikání. Vznikla celá řada politických doporučení týkajících se sociálního podnikání, mezi které patří například připravit 2. fázi iniciativy pro sociální podnikání, vytvořit Akční plán pro sociální ekonomiku, pokračovat v práci meziskupiny Sociální ekonomika, vytvořit pravidla pro zadávání veřejných zakázek pro členské státy a také podpořit přínos sociálních podniků k sociálnímu dialogu a k zaměstnanosti.(EHSV,2014)

3.4.2.1.3. Evropský parlament

Meziskupina pro sociální ekonomiku

Meziskupina pro sociální ekonomiku je jednou z meziskupin parlamentu, jejíž názory jsou neformální, jelikož není jeho orgánem a nemůže tedy oficiálně vyjadřovat jeho názory. Meziskupina pro sociální ekonomiku podléhá vnitřním předpisům přijatým Konferencí předsedů, ti určují její fungování a vznik na počátku každého volebního období Evropského parlamentu. (Evropský parlament, sine dato)

Meziskupina pro sociální ekonomiku poprvé vznikla v roce 1990 a od té doby hraje velmi významnou roli v evropském demokratickém procesu. Mezi cíle podpory meziskupiny pro sociální ekonomiku patří podpora výměny názorů na politiky a právní předpisy Evropské unie, které se týkají sociální ekonomiky. Cílem meziskupiny je také podpora komunikace mezi poslanci Evropského parlamentu, úředníky Evropské komise, občanskou společností a odborníky na sociální ekonomiku. Meziskupina spojuje poslance Evropského parlamentu napříč všemi v něm zastoupenými politickými stranami a tedy i zástupce všech členských států. Shromáždění členů meziskupiny se koná jednou za dva měsíce ve Štrasburku nebo Bruselu a je příležitostí pro organizace na národní i evropské úrovni. Mezi konkrétní činnosti, které meziskupina provádí, patří úzká spolupráce s výbory parlamentu, které informuje o významných otázkách týkajících se sociální ekonomiky a deleguje jim své návrhy. Meziskupina také vyzývá Radu EU nebo Evropskou komisi, aby odpověděly na otázky týkající se sociální ekonomiky, podporuje organizování akcí směřovaných k parlamentní práci týkající se sociální ekonomiky a v neposlední řadě propaguje sociální ekonomiku a její úspěchy směrem k občanům Evropské unie. Meziskupina se rovněž zasloužila o vznik významných dokumentů týkajících se sociální ekonomiky. Jedná se o Memorandum k sociální ekonomice vydané v roce 2007 a Zprávu o sociální ekonomice z roku 2009. (Ensie, sine dato)

3.4.2.2. Legislativní podpora sociální ekonomiky

Legislativní podpora ekonomiky je prováděna formou schvalování²³ dokumentů, které mají různou právní váhu.

3.4.2.2.1. *Evropský parlament*

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 346/2013 ze dne 17. dubna 2013 o Evropských fondech sociálního podnikání.

Nařízení bylo vydáno 17. dubna 2013, je součástí Iniciativy pro sociální podnikání a pojednává o Evropských fondech sociálního podnikání, jejichž trh se na území Evropské unie neustále rozšiřuje, a to proto, že investoři mají velmi často i sociální cíle. Součástí investičního trhu v Evropské unii jsou i investiční fondy, které se zaměřují na sociální podniky a poskytují jim finance primárními investicemi. Sociální podniky jsou právě z těchto fondů finančně podporovány a i prostřednictvím této finanční podpory sociálních podniků dochází k naplňování cílů strategie Evropa 2020, kterým je například i plná zaměstnanost. V nařízení je stanoven rámec pravidel pro užívání označení EuSEF neboli Kvalifikované fondy sociálního podnikání, jejichž hlavním rysem je to, že mají pozitivní sociální dopad a pomáhají sociálním podnikům s přípravou a poskytováním informací o jejich cílech a výsledcích. Také podnikům pomáhají se shromažďováním údajů pro investory. Nařízení rovněž stanovuje povinnosti správců těchto fondů ve všech členských státech. Důsledkem nařízení má být dle něj snížení nákladů správců fondů, které vznikaly dodržováním rozdílných vnitrostátních pravidel a vede i k odstranění hospodářské soutěže. V nařízení je určeno, že budou podporovány pouze podniky s pozitivním sociálním dopadem, který je měřitelný. Za ten je například považováno opětovné začlenění marginalizovaných skupin do trhu práce tím, že jim je nabídnuto pracovní místo či poskytnuta odborná příprava nebo jiná podpora. (Evropský parlament a Rada, 2013)

²³Řádný legislativní postup, který je typický pro instituce Evropského unie, spočívá v tom, že poslanci Evropského parlamentu voleni občany členských zemí schvalují společně s Radou navrhované předpisy. Návrhy předpisů předkládá Evropská komise, která také odpovídá za jejich provádění v členských státech.

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 20. listopadu 2012 o Iniciativě pro sociální podnikání – Vytvářet příznivé prostředí pro podporu sociálních podniků v rámci sociálního hospodářství a sociálních inovací

Evropský parlament ve svém prohlášení uvádí, že vítá sdělení Komise Iniciativa pro sociální podnikání. Evropský parlament uvádí, že sociální podnikání považuje za součást evropského jednotného trhu a považuje za důležitou jeho odolnost vůči krizím. Opět jsou v dokumentu zdůrazňovány kvalita pracovních míst vytvářena v sociálních podnicích a jejich možný význam v zaměstnávání kvalifikovaných osob nad 50 let. Evropský parlament rovněž ve svém usnesení „...vyzývá Komisi a členské státy, aby sociální podniky zahrnuly do akčních plánů v oblasti zaměstnanosti a sociálního začlenění, a podporuje vytvoření „Evropské ceny v oblasti sociálního podnikání“, která by ocenila jejich sociální účinky.“ (Evropský parlament, 2012: 7) Z usnesení parlamentu je stejně jako v předešlých dokumentech zřetelná vazba na politiku zaměstnanosti a snaha o začlenění sociální ekonomiky a sociálního podnikání do jejích nástrojů.

Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 283/2010/EU ze dne 25. března 2010, kterým se zřizuje evropský nástroj mikrofinancování Progress pro oblast zaměstnanosti a sociálního začleňování

Toto rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady zřídilo nástroj mikrofinancování Progress, jehož cílem je zlepšit přístup k mikrofinancování zejména subjektům zaměstnávajícím nezaměstnané osoby, osoby obtížně integrovatelné na trh práce, sociálně vyloučené osoby a osoby se špatným přístupem k úvěrům, které chtějí mikropodnik založit. Jedná se o mikropodniky²⁴, kterými jsou rovněž subjekty sociální ekonomiky. Nástroj mikrofinancování je prováděn pomocí záruk a nástrojů pro sdílení rizik, kapitálových nástrojů, dluhových nástrojů a dalších podpůrných opatření. Nástroj Podpora z tohoto nástroje je přístupná na celostátní, místní, regionální úrovni veřejným i soukromým subjektům. (Evropský

²⁴Mikropodnik je definován jako podnik, který zaměstnává méně než 10 osob a jehož roční obrat nebo celková roční bilanční suma nepřesahuje 2 miliony EUR

parlament a Rada, 2010) Nástroj mikrofinancování Progress je jedním ze způsobů finanční podpory sociální ekonomiky, a dále bude rozebrán v kapitole týkající se finanční podpory sociální ekonomiky evropskými institucemi.

3.4.2.2.2. EHSV

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Sociální podnikání a sociální podniky.

Toto stanovisko bylo vydáno 6. června 2011 na základě žádosti místopředsedy Evropské komise. Dle EHSV je sociální podnikání velmi úzce spojeno se strategií Evropa 2020, a je nutné využít růstový potenciál sociálních podniků a jejich hodnoty. Stanoviskem vyjádřil výbor podporu Evropské komisi ve věci zahájení politického rámce a akčního plánu, který má pomoci podporovat sociální podniky v Evropské unii. Ve stanovisku jsou uvedeny závěry doporučení i připomínky k sdělení Iniciativa pro sociální podnikání. Výbor v celé řadě záležitostí souhlasí se zmiňovaným sdělením a jako celek ho podporuje, nicméně také odkládá své vlastní připomínky, které se týkají definice sociálních podniků, místo které navrhuje popis společných rysů (jako jsou cíle, reinvestice prostředků, právní formy a modely, zboží a služby jako prvek inovací, nezávislost, původ v občanské společnosti atd.), rovněž pojednává o podpoře sociálních investic, modernizaci veřejných financí, spuštění rozvojových programů pro sociální podniky vytváření povědomí o sociálních podnicích a důvěry v ně. EU by dle výboru měla sociální podniky podporovat i za svými hranicemi a v nových členských státech. Ve stanovisku je přímo vyjádřena důležitost sociálních podniků vzhledem k zaměstnanosti. *„Přispívají k dosažení cílů strategie Evropa 2020 tím, že vytvářejí pracovní místa, rozvíjejí inovativní řešení k uspokojení potřeb veřejnosti a budují sociální soudržnost, začlenění a aktivní občanství...některé jsou aktivní v oblasti pracovního začlenění.“* (Evropský hospodářský a sociální výbor, 2011: 6)

3.4.2.3. Finanční podpora sociální ekonomiky

Finanční podpora před vlastní realizací vždy nejprve vychází z politické a legislativní podpory sociální ekonomiky. Sociální ekonomika je financována ze strukturálních fondů, kterými jsou ESF a EFRR. Z obou fondů mohou členské státy získávat finance prostřednictvím operačních programů, v rámci nichž jsou vypisovány výzvy.

3.4.2.3.1. Evropský sociální fond

Jak již bylo zmíněno v teoretické části, ESF je evropským finančním nástrojem na podporu vzniku pracovních míst, neboť pomáhá lidem získat zaměstnání prostřednictvím spravedlivých pracovních příležitostí. Tento strukturální fond EU investuje do lidského kapitálu a zvyšuje možnosti zaměstnatelnosti. V rámci cíle ESF, kterým je pomoc lidem získat práci, je z něj podporováno i sociální podnikání. Díky proudění financí z fondu do členských států v nich mohou vznikat v rámci projektů z operačních programů nové sociální podniky a pomáhá i zavedeným sociálním podnikům. Díky fondu mohou sociální podniky začít fungovat a získat informace o sociálním podnikání jako takovém a vzdělávat se v této oblasti. Aktivita ESF jsou uskutečňovány na základě partnerství EU, orgánů členských států a sociálních partnerů. Konkrétní projekty pak realizují orgány veřejné správy, poskytovatelé odborného vzdělávání i sociální podniky. (Evropská unie, 2014)

V rámci oblasti působnosti podporuje fond společensky odpovědné podnikání neboli podnikání sociální. Na webových stránkách EU je možné zobrazit příklady projektů týkajících se sociálního podnikání podpořených z tohoto fondu. V následující části této diplomové práce bude představen případ České republiky, která stejně jako ostatní členské státy může z ESF čerpat a podporovat tak prostřednictvím operačních programů konkrétní subjekty. Díky projektům tedy mohou vznikat nová pracovní místa a příležitosti pro cílové skupiny.

3.4.2.3.2. Evropský fond pro regionální rozvoj

Jedná se o druhý z evropských strukturálních fondů, který je nástrojem politiky soudržnosti a má pomáhat při snižování rozdílů mezi evropskými regiony. Na programové období 2014 – 2020 je mimo jiné cílem investice do růstu pracovních míst se zaměřením na posílení trhu práce a regionálního hospodářství. Přestože je tento fond nástrojem politiky soudržnosti, je z něj podporována investiční podpora sociálním podnikům, které se tak mohou budovat a rozšiřovat a v konečném důsledku vytvářet další nová pracovní místa. (Evropský parlament, 2014) Praktický dopad na sociální podniky a způsob čerpání prostředků z tohoto fondu bude popsán níže na příkladu čerpání financí na sociální ekonomiku v České republice.

3.4.2.3.3. EaSI

Program EaSI již byl zmíněn v teoretické části ve spojitosti s politikou zaměstnanosti a její finanční podporou. Jedna jeho část je rovněž specializovaná na finanční podporu sociálních podniků. Jak již bylo zmíněno, program má tři směry: PROGRESS, EURES a Mikrofinancování. Od roku 2014 funguje Osa pro mikrofinancování a sociální podnikání, která tvoří 21% celkového rozpočtu EaSi a je nástupcem Mikrofinancování Progress. Osa mikrofinancování se zabývá poskytováním mikroúvěrů pro malé podnikatele a právě i sociální podniky. Cílem tohoto programu je zvýšit dostupnost mikrofinancování pro ohrožené skupiny, které chtějí dále rozvíjet své podnikání, malé podnikatele a podporovat rozvoj sociálních podniků, a to hlavně ve snadnějším přístupu k financím. Mikrofinancování Progress i nová Osa pro mikrofinancování a sociální podnikání budou souběžně fungovat až do roku 2016. (Evropský parlament a Rada, 2013). Nově je ve zmíněném programu kladen důraz na investování do rozvoje sociálních podniků, které mohou obdržet finanční podporu až 500 000 EUR pod podmínkou dodržování pravidel státní podpory. (Generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování, 2013: 19) Evropská komise navrhla rozšířit

zmíněné financování na celé programové období 2014 –2020, čímž by se měl zlepšit přístup sociálních podniků k financím.

Shrnutí:

Sociální ekonomika a její subjekty jsou EU hojně podporovány. Podpora sociálním podnikům od evropských institucí je legislativní, finanční a politická. Formy podpory jsou navzájem velmi propojené a dalo by se říci, že na sebe navazují. Politickou podporu poskytuje Evropská komise, která šíří myšlenku významnosti sociální ekonomiky a jejích subjektů ve svých sděleních. Sociální ekonomiku tímto způsobem rovněž podporují i orgány EHSV a parlamentu. Na sdělení a podněty orgánů týkající se sociální ekonomiky a její významnosti v tvorbě pracovních míst reagují EHSV a parlament, a to vydáváním právních dokumentů různé závažnosti. Je rovněž zřejmé, že díky politickému zviditelnění sociální ekonomiky a právním nástrojům EU logicky klade důraz na její finanční podporu, aby mohlo k rozvoji sociální ekonomiky skutečně v praxi dojít, a to díky financím ze strukturálních fondů i programu EaSI. Finanční prostředky se tak dostávají ke členským státům, které je čerpají prostřednictvím operačních programů a v rámci nich vypsanych výzev.

3.4.3. Formy podpory sociální ekonomiky v ČR v kontextu politiky zaměstnanosti EU

V České republice jev současné době sociální ekonomika v rozpuku, její téma je hojně diskutováno, a přestože ještě stále není zakotvena v právním řádu České republiky, proudí o ní do společnosti stále více informací, zejména od platformy TESSEA, která je podrobněji rozebrána v teoretické části. Zájem o sociální ekonomiku roste zejména s ohledem na podporu, která je jí poskytována Evropskou unií. Díky podpoře poskytované institucemi EU začínají být sociální ekonomika a její subjekty vnímána jako oblast, v rámci níž mohou vznikat nová kvalitní pracovní místa. V našich podmínkách jsou jako stěžejné vnímány WISE, které byly vydefinovány výše a které zaměstnávají znevýhodněné osoby a pomáhají jim integrovat se na

trh práce a získat potřebné pracovní návyky. Vzhledem k tomu, že jak již bylo zmíněno, zákon o sociálním podnikání v České republice stále chybí a společnost je méně informovaná, než je žádoucí, podpora sociální ekonomiky plynoucí z EU je tak v České republice velmi potřebná. Na následujících stranách bude popsána finanční podpora, jež do České republiky směřuje a je čerpána prostřednictvím operačních programů, které jsou vytvářeny na národní úrovni. V jejich programových dokumentech, které vychází ze strategických dokumentů Evropské unie a také národních potřeb, jsou stanoveny cíle podpory, na něž budou alokovány finanční prostředky prostřednictvím výzev.

3.4.3.1. Finanční podpora sociální ekonomiky v České republice

Podpora sociální ekonomiky se v České republice ukázala poměrně úzce zaměřena, jedná se zejména o podporu finanční. Sociální ekonomika a sociální podnikání jsou v České republice podporovány prostřednictvím operačních programů, díky nimž je možné čerpat finanční prostředky z evropských fondů. Sociální ekonomika byla a je od roku 2007 podporována v rámci několika operačních programů, přičemž podpora je cílena na různé aspekty týkající se sociální ekonomiky a sociálního podnikání.

3.4.3.1.1. Neinvestiční podpora

Neinvestiční neboli neinfrastrukturní ²⁵ podpora sociální ekonomiky vychází z Evropského sociálního fondu. Od roku 2007 byly z tohoto fondu na národní úrovni České republiky vytvořeny dva operační programy: OP LZZ a OP Z.

²⁵Neinvestiční podpora má vliv na měkké aktivity jako vzdělávání, rekvalifikace, poskytování sociálních služeb, organizace volnočasových aktivit atd. Neinvestičně jsou podporovány programy z ESF.

Programové období 2007 – 2013

OP LZZ

Prostřednictvím tohoto operačního programu čerpala Česká republika finanční prostředky z Evropského sociálního fondu v letech 2007 – 2013. Jednalo se o program zaměřený na snižování nezaměstnanosti, sociální začleňování, zvyšování kvality veřejné správy a mezinárodní spolupráci. Na tento operační program bylo vyčleněno 1,88 miliard eur a dalších 0,33 miliardy eur na něj bylo poskytnuto ze státního rozpočtu. (MPSV,2013)

Podpora pro sociální ekonomiku plynula v tomto programovém období z výzvy č. 30, která byla vypsána Ministerstvem práce a sociálních věcí, konkrétně odborem implementace fondů EU. Výzva platila od 16. února 2009 do 31. října 2013. Cílem podpory bylo sociální začleňování sociálně vyloučených osob a odstranění bariér získání zaměstnání. Název oblasti podpory, ze které bylo možno finance čerpat, zněl „Podpora sociální integrace a sociálních služeb“. Mezi aktivity podporované v rámci výzvy bylo uvedeno pět podporovaných činností a povinnou pro všechny žadatele byla tvorba a implementace principů sociálního podnikání. Mezi další činnosti, které mohly být z výzvy podporovány, patřilo vytvoření a zachování pracovních míst pro: cílové skupiny, vedoucí pracovníky, zaměstnance podporující zaměstnané z cílových skupin. Rovněž z ní bylo podporováno vzdělávání zaměstnanců z cílové skupiny i ostatních zaměstnanců sociálního podniku a marketing podniku.

Jako cílové byly určeny následující skupiny:

- zdravotně handicapovaní
- mládež a mladí dospělí ve věku 15– 26 let (ohrožení sociálně patologickými jevy, mladí dospělí opouštějící ústavní zařízení)
- osoby bez přístřeší
- osoby opouštějící zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy
- osoby opouštějící výkon trestu odnětí svobody

- oběti trestné činnosti
- oběti domácího násilí
- oběti obchodu s lidmi
- osoby komerčně zneužívané
- osoby pečující o osobu blízkou
- osoby se zkušeností se závislostí na návykových látkách – úspěšně ukončily minimálně tříměsíční léčbu nebo poslední 3 měsíce souvisle abstinují
- dlouhodobě nezaměstnané osoby a evidované více než 1 rok na úřadu práce
- sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené osoby užívající registrované sociální služby. (MPSV,2009)

Celkový objem alokovaných financí činil 418 825 797,20 Kč, ze kterých byli podpořeni 822 žadatelé, jejichž žádosti byly hodnotící komisí přijaty. (ESF v ČR, 2014)

Příkladem projektu, který byl v rámci tohoto programu realizován, je „Podpora sociální ekonomiky v ČR“, jejímž realizátorem je MPSV. Projekt se týká subjektů a osob na celém území České republiky, kromě hlavního města Prahy. Je realizován od 10. října 2012 a bude ukončen v červnu 2015. Bylo na něj alokováno 5 508 050,00 Kč. Prostřednictvím projektu je potencionálním i současným zaměstnavatelům v sociálním podnikání poskytováno bezplatné poradenství, a to osmi lokálními konzultanty. Záměrem projektu bylo otestovat podpůrnou strukturu pro zaměstnavatele v oblasti sociálního podnikání a najít vhodné pojetí jeho podpory v prostředí České republiky. V rámci tohoto projektu byla vytvořena sada indikátorů, které pomáhají k identifikaci sociálních podniků a integračních sociálních podniků. Právě tyto indikátory byly uvedeny v teoretické části práce. Dalšími cíli projektu jsou konání stáží v sociálních podnicích a účast v mezinárodní síti. (ESF, 2014)

Konkrétně z tohoto programu je podporována i významná nezisková organizace, která se zabývá sociální ekonomikou. Jedná se o People, Planet, Profit o.p.s. neboli P3, která vznikla v roce 2011. Organizace podporuje sociální podnikání, poskytuje konzultace, zabezpečuje vzdělávání a osvětu v oblasti sociálního podnikání (pořádá semináře,

workshopy, konference, realizuje tematicky zaměřené projekty), a to směrem k neziskovým organizacím, komerčním subjektům a stávajícím i potencionálním subjektům a sociálním podnikatelům. Další aktivitou P3 je Tematická síť pro sociální ekonomiku neboli TESSEA a administrace webových stránek. Organizace vytvořila adresář sociálních podniků, který je zdrojem sociálního podnikání v České republice. Jsou v něm uvedeny sociální podniky, které se hlásí k myšlenkám sociálního podnikání. Informace do adresáře byly získávány prostřednictvím telefonického šetření. Adresář sociálních podniků zahrnuje mapu sociálních podniků, rozdělení oblastí sociálního podnikání, rozdělení míst sociálních podniků, rozdělení podniků dle společenské prospěšnosti a cílové skupiny. (P3 – People, Planet, Profit, 2015) Z programu je financována správa a administrace webových stránek www.ceske-socialni-podnikani.cz. Na zmíněném webu jsou přístupné informace o všech výše uvedených aktivitách organizace a významnou měrou pomáhají šířit informace o sociálním podnikání a vzdělávání, které se ho týká. Z projektu bylo podporováno i vytvoření rozpoznávacích indikátorů pro sociální integrační podniky a sociální podniky uvedené v teoretické části práce, které v rámci zakázky od MPSV vytvořila právě P3. Indikátory pomohou v identifikaci sociálních podniků, a to veřejnosti i ministerstvu v současném OP LZZ. (Habáň Petr, 2014)

Programové období 2014 – 2020

OP Z

V programovém období 2014 – 2020 bude sociální podnikání opět podporováno, a to opět prostřednictvím výzvy vypsáné v rámci OP Z. Operační program vymezuje priority, které budou v období 2014 – 2020 financovány z ESF. Řídícím orgánem tohoto operačního programu se na základě usnesení vlády stalo MPSV. OP Z má za cíl podporovat zaměstnanost, rovné příležitosti pohlaví, sociální začleňování, boj proti chudobě, zefektivnění veřejné správy i služeb, mezinárodní spolupráci a sociální inovace v zaměstnanosti, sociálním začleňování i veřejné správě. Řídícím orgánem se na základě usnesení vlády České republiky stalo

Ministerstvo práce a sociálních věcí. Operační program byl Evropskou komisí schválen 6. května 2015, na toho základě může začít čerpání finančních prostředků.

Operační program vychází z evropských i národních strategií a evropských dokumentů, jakými jsou sdělení Komise, doporučení Rady EU a další. V rámci operačního programu bylo vymezeno pět prioritních os: Podpora zaměstnanosti a adaptability pracovní síly, Sociální začleňování a boj s chudobou, Sociální inovace a mezinárodní spolupráce, Efektivní veřejná správa, Technická pomoc. Sociální podnikání je součástí osy 2 Sociální začleňování a boj s chudobou „...je zaměřena na zvýšení uplatnitelnosti osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených na trhu práce, rozvoj sociálních, zdravotních služeb, služeb pro rodiny a děti a dalších služeb a aktivit zaměřených na osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené, podporu sociálního podnikání a na podporu rozvojových strategií řízených na místní úrovni, zaměřených na prevenci a řešení problémů v oblasti lokální zaměstnanosti a sociálního začleňování.“ (MPSV, 2015: 25) Na prioritní osu 2 je vyhrazeno 27% z prostředků OP Z a finanční prostředky z ní budou sloužit na podporu cílové skupiny, jejíž součástí jsou sociálně vyloučené osoby a osoby sociálním vyloučením ohrožené. Sociální podnikání se v programovém dokumentu OP Z objevuje ještě v prioritní ose 3 Sociální inovace a mezinárodní spolupráce. Mezi přínosy mezinárodní spolupráce patří získávání kontaktů a podnětu v rámci mezinárodních sítí, předávání zkušeností, zvýšení dopadu realizovaných projektů a zefektivnění implementace ESF na všech úrovních správy. Pro mezinárodní spolupráce bude využíváno i téma sociálního podnikání, zaměstnanosti, začleňování. V rámci těchto témat bude probíhat spolupráce, kde budou partnery členské státy EU. (MPSV, 2015)

Z harmonogramu výzev na rok 2015 vyplývá, že sociální podnikání bude podporováno v rámci výzvy číslo 16 a bude na něj alokováno 25 000 000 Kč. Plánované datum jejího vyhlášení je stanoveno na srpen 2015. (ESF v ČR, 2015)

V uvedené tabulce je uvedeno srovnání obou zmíněných operačních programů, OP LZZ a OP Z.

Tabulka 1. Porovnání OP Z 2014 – 2020 a OP LZZ 2007 - 2013

Prioritní osa OPZ 2014 - 2020	Obsah prioritní osy	Analogie s OP LZZ 2007 – 2013
1 Podpora zaměstnanosti a adaptability pracovní síly	Posílení aktivních politik zaměstnanosti	Současná oblast podpory 2.1 + částečně 3.3
	Modernizace služeb zaměstnanosti	Současná oblast podpory 2.2
	Zvýšení adaptability zaměstnanců a konkurenceschopnosti podniků	Současná oblast podpory 1.1 + rozšíření o potenciální zaměstnance
	Rovné příležitosti žen a mužů na trhu práce a sladění pracovního a rodinného života	Současná oblast podpory 3.4 (přesun do PO 1, aby nebyly na úrovni prioritní osy kombinovány různé tematické cíle)
2 Sociální začleňování a boj s chudobou	Podpora sociální integrace a boj s chudobou	Současné oblasti podpory 3.1 + 3.2 + částečně 3.3
3 Sociální inovace a mezinárodní spolupráce	Sociální inovace a mezinárodní spolupráce	Současná oblast podpory 5.1 , doplněny sociální inovace
4 Efektivní veřejná správa	Podpora reformy veřejné správy (měkké investice)	Současná oblast podpory 4.1

Zdroj: (ESF v ČR, 2015)

3.4.3.1.2. Investiční podpora

Investiční podpora je sociálním podnikům poskytována z Evropského fondu pro regionální rozvoj, jedná se o podporu infrastrukturních projektů. Pro čerpání z tohoto fondu vznikly v České republice během posledních dvou programových období dva operační programy. V letech 2007 – 2013 IOP a v současném programovém období se jedná o IROP.

IOP

Jedná se o operační program zaměřený na regionální problémy, konkrétně v oblasti infrastruktury pro veřejnou správu a veřejné služby a územní rozvoj. Jeho součástí bylo šest prioritních os, mezi které patřila: Modernizace veřejné správy, Zavádění ICT v územní veřejné správě, Zvýšení kvality a dostupnosti veřejných služeb, Národní podpora cestovního ruchu, Národní podpora územního rozvoje a Technická pomoc. Finance, které byly v rámci IOP k dispozici, činily částku 1,62 miliard eur. Jednalo se o operační program, jehož hlavním cílem bylo: „*Prostřednictvím zefektivnění fungování veřejné správy a veřejných služeb podpořit socioekonomický růst ČR a zvýšit kvalitu života občanů.*“ (MMR, 2011: 73) V rámci tohoto

operačního programu byla umožněna podpora z cíle Konvergence²⁶ i Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. V ose 3 byl kladen důraz mimo jiné na preventivní opatření, standardizaci kvality a dostupnosti specializovaných služeb a prosazování individuálního přístupu ke klientům. Sociální ekonomika byla podporována v této ose v oblasti intervence služby v oblasti sociální integrace“. Sociální ekonomice byla poskytnuta investiční podpora, a to tak, aby byly rozvinuty její nástroje. Podpora byla cílena na inovativní aktivity, které pomáhají sociálně vyloučeným jedincům vstoupit na trh práce i do podnikatelského prostředí. Na zmiňovanou podporu byla MPSV výzva č. 8, jejímž specifickým cílem bylo zajištění udržitelného rozvoje pro znevýhodněné skupiny v podnikatelském prostředí. Výzva byla vypsána v roce 2011 a ukončena v roce 2013 a v tomto období bylo k dispozici 89 000 000 Kč. Zaměření na cílové skupiny bylo stejné, jako ve výzvě 30, která byla vypsána v rámci OP LZZ, a stejné byly i podporované aktivity, mezi které patřily nové podnikatelské aktivity, rozšíření sociálních podniků a podnikatelské aktivity OSVČ. Žádat o dotaci z této výzvy mohly osoby samostatně výdělečně činné a právnické osoby, jako je společnost s ručením omezeným, akciová společnost, komanditní společnost, družstvo, obchodní společnosti a nestátní neziskové organizace (obecně prospěšná společnost, evidovaná církevní právnická osoba). Provozovna sociálního podniku musela mít sídlo v České republice, stejně tak jako žadatel samotný. Žadatel mohl na jeden projekt získat minimálně 300 000 Kč, maximální částka byla 4 901 800 Kč, přičemž dotace mohla tvořit 80 % výdajů (finance z Evropského fondu pro regionální rozvoje 80% a 15% finance ze státního rozpočtu). Jak již bylo zmíněno, z výzvy plynula investiční podpora, do které patřilo mimo jiné i pořízení a technické zhodnocení dlouhodobého hmotného majetku, dlouhodobého nehmotného majetku, dlouhodobého drobného hmotného a nehmotného majetku, výdaje na nákup služeb souvisejících s pořízením dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku. (MMR,2011)

²⁶ V programovém období 2007 – 2013 byly sledovány tři cíle regionální politiky, mezi které patřila právě Konvergence, Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a Evropská územní spolupráce. V rámci cíle konvergence byla poskytována podpora na hospodářský a sociální rozvoj na úrovni NUTS II (8 regionů soudržnosti na území České republiky). Cíl konvergence byl financován z ERDF, ESF a FS.

IROP

Integrovaný regionální operační program byl stejně jako IOP vytvořen Ministerstvem pro místní rozvoj²⁷ na léta 2014 – 2020 a 4. Června byl 2015 schválen Evropskou komisí. V programu je sociální ekonomika a sociální podnikání jedním z podporovaných cílů v prioritní ose 2. Důvodem, proč je sociální podnikání podporováno, je dle programového dokumentu IROP kromě sociální soudržnosti, místního rozvoje a sociálního začleňování také fakt, že sociální podnikání řeší otázku nezaměstnanosti, nabízí obtížně zaměstnatelným skupinám zapojit se do pracovního procesu, čímž se zvyšuje zaměstnanost. *„Cílem je podpořit podnikatelské prostředí zohledňující potřeby a specifika cílových skupin při jejich začleňování na trh práce a zohledňující potřeby a možnosti regionu. Podpora sociálního podnikání má pozitivní vliv nejen na makroekonomické ukazatele, jako jsou snižování nezaměstnanosti či zvyšování zaměstnanosti vyloučených skupin obyvatel „...Podpora sociálního podnikání má výrazný sociálně integrační potenciál tím, že působí na otevřeném trhu a zaplňuje mezeru mezi státem a jím garantovanými sociálními službami a službami zaměstnanosti a podnikatelským sektorem.“* (MMR, 2015: 71)

Podpora sociálního podnikání v rámci tohoto programu nebude cílena na provozní náklady sociálních podniků, ale bude z něj financována výstavba, rekonstrukce a vybavení sociálních podniků a případně jejich rozšíření. Budou vytvářeny či rekonstruovány prostory pro sociální podniky, které budou přizpůsobovány potřebám cílové skupiny. Podpora může být chápána s ohledem na tvorbu nových pracovních míst pro vyloučené skupiny a také jako investiční podpora nově vzniklých udržitelných sociálně podnikatelských aktivit. V rámci investic do zmíněných aktivit týkajících se sociálního podnikání musí být vytvořena nová pracovní místa pro znevýhodněné jedince, a to za podmínek, že předtím neklesne počet zaměstnanců podniku. Jako hlavní cílové skupiny byly stanoveny osoby sociálně vyloučené a sociálním vyloučením ohrožené zdravotně postižené osoby. Příjemci financí z IROP mohou být osoby samostatně výdělečně činné, malé a střední podniky, obce i kraje a jimi zřízené

²⁷ Dále jen MMR

organizace, organizace zřizované nebo zakládané dobrovolnými svazky obcí, nestátní neziskové organizace, církve a církevní organizace. Podporovány budou moci být podniky na území celé České republiky, kromě hlavního města Prahy. Minimálně 60% financí bude alokováno na území sociálně vyloučených aktivit, které budou vytyčeny ve studii Ministerstva práce a sociálních věcí. (MMR,2015)

Pro podporu sociálního podnikání budou v září a říjnu vypsány dvě výzvy: Sociální podnikání a Sociální podnikání pro SVL. Na obě výzvy bude z Evropské unie k dispozici 220 000 000 Kč. (MMR, sine dato)

3.4.3.1.3. Kombinace investiční a neinvestiční podpory

Sociální ekonomika je v České republice podporována i na území hlavního města Prahy, a podpora je a byla v rámci operačních programů pro Prahu investiční i neinvestiční. V minulém programovém období i tou následujícím budou finanční prostředky poskytovány z níže uvedených operačních programů.

Programové období 2007-2013

Operační program Praha – Adaptabilita²⁸

Cílem operačního programu bylo zvýšení konkurenceschopnosti hlavního města Prahy posílením adaptability a výkonnosti lidských zdrojů a zlepšením přístupu k zaměstnání. Programový dokument uvádí čtyři prioritní osy operačního programu. Sociální ekonomika byla součástí prioritní osy 2 nesoucí název Podpora vstupu na trh práce. Programový dokument zdůrazňuje, že je nutné sociální ekonomiku podporovat, jelikož je nástrojem sociálního začleňování, zvyšování místní zaměstnanosti, místního rozvoje a ekonomického rozvoje přispívajícího k vyváženému rozvoji a prosperitě lokalit. Cílem programu bylo

²⁸ Dále jen OP PA

vzhledem k sociální ekonomice začleňování znevýhodněných osob. Cílovými skupinami byli znevýhodnění, zaměstnavatelé a pracovníci sociálních služeb. (Hlavní město Praha, 2007)

Z financí poskytnutých z OPPA vznikl i velmi zajímavý projekt Podpora rozvoje sociální ekonomiky, na který žadatel Odbor zdravotnictví, sociální péče a prevence Magistrátu hlavního města Prahy získal 12 995 082 Kč. Cílem projektu byla podpora rozvoje sociálních podniků a organizací sociální ekonomiky, protože sociální ekonomika má potenciál pro vytváření nových pracovních míst pro znevýhodněné osoby, které poskytnutím zaměstnání chrání před sociálním vyloučením.

Dílní cíle projektu byly následující:

- zvýšení povědomí veřejnosti a zaměstnavatelů o sociální ekonomice a sociálních podnicích, které jsou alternativou k běžnému podnikání
- zvýšení efektivity a stability již fungujících sociálních podniků a poskytování poradenství a podpory v průběhu činností subjektů sociální ekonomiky, k naplnění tohoto cíle došlo prostřednictvím poradenství a konzultací
- podpoření zakládání nových sociálních podniků
- vytvoření Centra pro sociální ekonomiku, které umožnilo komunikaci s cílovou skupinou a institucemi, které se zabývají problematikou sociální ekonomiky
- navazování partnerství mezi subjekty veřejné správy a zaměstnavateli za účelem podpory sociální ekonomiky.

Za dobu trvání projektů byly uspořádány bezplatné kurzy pro veřejnost, kterou mohli být studenti, zástupci nestátních neziskových organizací i zájemci o téma sociální ekonomiky. Probíhaly kurzy zaměřené na marketing, management i personální řízení v sociálních podnicích. Smyslem projektu bylo formou poradenství a konzultantské činnosti podpořit sociální podniky na území města Prahy. (Hlavní město Praha, sine dato)

Programové období 2014-2020

Operační program Praha- pól růstu²⁹

Jedná se o operační program, do kterého je zahrnutý pouze region Praha. Jedná se o multifundový program, který je financován z Evropského sociálního fondu a Evropského fondu pro regionální rozvoj. Žádat o finance a čerpat z tohoto fondu budou moci organizace založené hlavním městem Prahou a jeho městskými částmi, hlavní město Praha, městské část hlavního města, nestátní neziskové organizace i podnikatelské subjekty. První výzva bude pravděpodobně vypisována na podzim roku 2015. Podpora na sociální podnikání z OP PPR plyne z prioritní osy 3. Finance z Evropského fondu pro regionální rozvoj budou určeny na investiční podporu sociálního podnikání, konkrétně jeho infrastruktury. Preferovány budou zejména integrační sociální podniky, jejichž cílem je zaměstnávání a sociální začleňování osob znevýhodněných na trhu práce. Počet sociálních podniků v Praze je vzhledem k počtu znevýhodněných osob v této lokalitě nízký, z toho důvodu budou poskytovány finance na vznik nových sociálních podniků a také jejich rozšíření tak, aby mohly fungovat pro více cílových skupin a klientů. Cílovými skupinami jsou senioři, zdravotně handicapované osoby, rodiny v nepříznivé situaci, příslušníci menšin, lidé bez domova a sociálně znevýhodněné osoby. Z Evropského sociálního fondu bude také plynout podpora na specifický cíl, kterým je poskytování financí na sociální podnikání a profesní začlenění do sociálních podniků a sociální a solidární ekonomiky s cílem usnadnit přístup k zaměstnání. Tento cíl je komplementární k cíli týkající se investiční podpory sociálního podnikání. Budou podpořeny aktivity, které pomohou rozvoji sociální ekonomiky s ohledem na to, aby byla efektivní nástroj zvyšování zaměstnanosti. Důležitá je v tomto případě podpora klientů sociálních podniků, kteří se integrují na trh. (Institut plánování a rozvoje, 2014)

²⁹ Dále jen OP PPR

Oba zmíněné specifické cíle se vzájemně doplňují a jejich společným cílem je pomoci vytvořit udržitelné prostředí pro rozvoj sociálního podnikání a sociální ekonomiky na území hlavního města Prahy.

Shrnutí:

Z výše zmíněného je zřejmé, že sociální ekonomika je v České republice hojně finančně podporována ze zdrojů Evropské unie i ze státního rozpočtu, jelikož finance z něj tvoří součást dotací. Sociální ekonomika byla podporována několika operačními programy v minulém programovém období a v současném programovém období budou na její podporu opět vypsány výzvy v OPZ, IOP A OP PPR. Z ESF se čerpá v rámci OP Z, je podporováno vzdělávání, provoz a rozvoj lidských zdrojů. Z Evropského fondu pro regionální rozvoj se čerpá v rámci programu IROP a to na takzvané „tvrdé projekty“, v rámci nichž probíhají rekonstrukce a rozšiřování nových sociálních podniků, a poskytují tedy zázemí pro podporované aktivity financované z Evropského sociálního fondu. Oba programy se vzájemně doplňují a poskytují podporu sociální ekonomice a sociálním podnikům mimo území Prahy. Na podporu zmíněné oblasti na území Prahy jsou zaměřeny OP Adaptabilita a OP PPR.

Díky financím čerpaným subjekty z operačních programů tedy vznikají nové sociální podniky a samozřejmě tedy i nová pracovní místa, a to zejména díky integraci nezaměstnaných znevýhodněných osob na trh práce. Významným konkrétním příkladem podpory sociální ekonomiky je jistě zmíněná organizace P3, která je podporována z OP LZZ. Díky této finanční podpoře má možnost prostřednictvím webu šířit informace o sociálním podnikání a své edukační a osvětové činnosti, díky které mohou vznikat nové sociální podniky a s nimi i pracovní místa.

IV. ZÁVĚR

Sociální ekonomika je konceptem, který je napříč Evropskou unií považován za stále významnější, důvodem toho je schopnost sociální ekonomiky poskytnout skrze výdělečnou činnost i jiný prospěch než zisk. Dopady sociální ekonomiky jsou velmi příznivé, jelikož má sociální, ekonomické i environmentální důsledky. Tato diplomová práce pohlíží na podporu sociální ekonomiky, kterou jí poskytují instituce Evropské unie, a to v kontextu politiky zaměstnanosti. Mezi důvody, které vedou tyto instituce k podpoře sociální ekonomiky, patří mimo jiné to, že subjekty sociální ekonomiky jsou schopny vytvářet nová kvalitní pracovní místa, díky novým pracovním příležitostem se mohou jinak obtížně zaměstnatelní jedinci integrovat na pracovní trh a současně tak zlepšit své sociální postavení. Sociální ekonomika rovněž přispívá k plnění cílů strategie Evropa 2020, mezi které patří i vysoká zaměstnanost, což samozřejmě instituce vede k její podpoře. Strategie má samozřejmě vliv i na členské státy a jejich politiky, a dochází tedy k podpoře sociální ekonomiky i na úrovni členských států. Díky zvyšování zaměstnanosti a novým udržitelným pracovním místům dochází jak k hospodářskému růstu, tak ke zlepšování podmínek jedinců, kteří by za jiných okolností pravděpodobně byli bez práce.

Sociální ekonomika je nejen z výše jmenovaných důvodů Evropskou unií podporována finančně, legislativně i politicky. Mezi instituce, které ji jedním z uvedených způsobů podporují, jsou Evropská komise, EHSV, ESF, EFRD a Evropský parlament. Politickou podporu sociální ekonomiky zajišťují zejména komise, EHSV a Evropský parlament. Evropská komise směřuje svá sdělení dalším institucím a zdůrazňuje důležitost sociálních podniků pro oblast politiky zaměstnanosti, vyzdvihuje jejich potenciál pro tvorbu nových pracovních míst a pracovní integraci i poskytování bezpečného pracovního prostředí. Komise ve svých sděleních, kterými jsou Iniciativa pro sociální podnikání, Na cestě k hospodářské obnově vedoucí k intenzivnímu růstu pracovních míst, Akční plán pro sociální podnikání a Investice a růst pro soudržnost vyzývá členské státy k podpoře sociální ekonomiky. Rovněž

uvádí, jak samotná EU poskytuje a bude poskytovat zázemí pro tuto podporu, a to zejména vytvořením finančních nástrojů, které budou popsány níže. Ze sdělení vychází právní předpisy Evropské unie týkající se sociální ekonomiky a sociálního podnikání, které vydávají další evropské instituce a mají různou právní váhu. EHSV poskytuje politickou podporu zejména prostřednictvím skupiny pro sociální ekonomiku, a také Projektem sociální ekonomika. Snaží se zejména o zviditelnění dané problematiky a vyzdvížení jejích přínosů. Prostřednictvím Evropského parlamentu vystupuje na podporu sociální ekonomiky i Mezikupina pro sociální ekonomiku úzce spolupracující s parlamentními výbory, kterým deleguje své návrhy týkající se sociální ekonomiky, a také si vyžaduje od Evropské komise a Rady odpovědi na otázky k sociální ekonomice.

Legislativní podpora je sociální ekonomice poskytována prostřednictvím nařízení, usnesení a stanovisek vydávaných EHSV, Evropskou komisí a parlamentem. Legislativní dokumenty jsou: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) o Evropských fondech sociálního podnikání, Usnesení Evropského parlamentu o Iniciativě pro sociální podnikání – Vytvářet příznivé prostředí pro podporu sociálních podniků v rámci sociálního hospodářství a sociálních inovací, Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje evropský nástroj mikrofinancování Progress pro oblast zaměstnanosti a sociálního začleňování a Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Sociální podnikání a sociální podniky. Zabývají se financováním sociální ekonomiky a její celkovou podporou. Jednotlivá nařízení podporují také sdělení Komise Iniciativa pro sociální podnikání, a její následování členskými státy Unie. Opět je v dokumentech zdůrazněna důležitost sociální ekonomiky a jejích subjektů v oblasti zaměstnanosti. Co se týče finanční podpory sociální ekonomiky lze ji dělit investiční a neinvestiční. Investiční podpora plyne z ESF a neinvestiční podpora EFRD. Podpora z těchto strukturálních fondů je poté směřována do jednotlivých členských států, mezi něž patří i Česká republika. Členské státy prostřednictvím operačních programů, které schvaluje Evropská komise, přerozdělují subjektům na sociální ekonomiku peníze na základě výzev. Dalším finančním nástrojem je například EaSI, který sociálním podnikům umožňuje snadnější přístup k financím. Formy podpory sociální ekonomice jsou v rámci Evropské unie propojena a vzájemně na sebe navazuje, na základě politických

vyjádření jsou tvořeny legislativní dokumenty, ve kterých jsou zakotvena konkrétní opatření týkající se této oblasti. Jedná se zejména o opatření finančního rázu. Podpora sociální ekonomiky evropskými institucemi sílí, což má dopad i na členské státy EU. Konkrétním příkladem členské země, kde se sociální ekonomika rozvíjí díky podpoře z EU je i Česká republika. Díky finančním prostředkům jsou zakládány sociální podniky, zvyšuje se informovanost o sociální ekonomice. V programovém období 2007 – 2014 bylo z těchto financí podpořeno mnoho projektů a řada znevýhodněných osob na trhu práce dostala svou šanci integrovat se a zlepšit kvalitu svého života.

Sektor sociální ekonomiky může být novou šancí pro nejrůznějšími znevýhodněné osoby a poskytuje také nový pohled na podnikání jako takové. Nejen, že sociální podniky produkují pracovní místa a pomáhají tak nezaměstnaným lidem, ale mají místní a environmentální dopad. Díky nim může společnost vidět, že podnikání nemusí být, jen aktivitou k pouhému dosažení zisku, ale že může příznivě ovlivňovat jednotlivce i celou společnost.

SEZNAM ZDROJŮ:

Literatura

Anheier, Helmut. 2005. *Concepts In Nonprofit Organizations. Theory, management, policy.* London: Roledge

Asociace pro mezinárodní otázky. 2012. *Nařízení o Evropském fondu pro přizpůsobení se globalizaci (2014–2020).* [online]. Praha [cit. 25. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.studentsummit.cz/data/1329326271286BG_EU_3.pdf

Blahušiak Igor. Sine dato. [online] [cit. 5. 4. 2015]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/92/sekce/evropsky-parlament/>

Borzaga, Carlo, Jacques Defourney. (2001), *The Emergence of Social Enterprise*, London and New York, Routledge

Brdek Miroslav, Hana Jírová. 1998. *Sociální politika v zemích EU a ČR.* Codex Bohemia. S. 13-14

Ciriec.2007. Sociální ekonomika v Evropské unii. *Souhrn zprávy, kterou pro Hospodářský sociální výbor vypracovalo centrum CIRIEC (Mezinárodní a informační centrum pro veřejnou, sociální a družstevní ekonomiku.)* [online] Praha [cit. 5. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/eesc-2007-11-cs.pdf>

Commission. 2004. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions on the Promotion of Co-operative Societies in Europe.* [online].Brussels [cit. 25. 2. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52004DC0018&from=EN>

Comission.2015. *How mutual societies work.* [online].European Comssion: Brussels [cit. 15. 1. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/we-work-for/social-economy/mutual-societies/index_en.htm

Čadil Jan. 2011. *Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného.* [online]. Česká republika [cit. 3. 4. 2015]. Dostupné z:

http://server.universium.cz/publikace/10_analyza_nakladu_ver_rozpocet_stredni_nezamestnanosti.pdf

Čepelka Oldřich. 2003. Průvodce neziskovým sektorem Evropské unie. Liberec: Občanské sdružení Omega

Český statistický úřad. 2015. Absolutní počty zaměstnaných a nezaměstnaných osob (očištěné od sezónních vlivů) [online] Praha [cit. 5. 4. 2015]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cris/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-duben-2015>

Davister Catherine a kol. 2004. WorkIntegrationSocialEnterprises in theEuropean Union: anoverviewofexistingmodels. [online].BrusselsBelgium:UniversityofLiège 4000 Liège[cit. 18. 5. 2015]. Dostupné z: http://www.emes.net/site/wp-content/uploads/PERSE_04_04_Trans-ENG.pdf

Defourney Jacques., NyssensM.2013.The EMES approachofsocialenterprise in a comparativeperspective [online]. Belgie: EMES EuropeanResearch Network asbl [cit. 18. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.emes.net/uploads/media/EMES-WP-12-03_Defourny-Nyssens.pdf

Defourney Jacques. 2005. *Sociální podniky v rozšířené Evropě. Koncept a skutečnosti*. Dostupné z: http://www.scmvd.cz/images/vdi/Socialni_podniky_J-Defourny_EMES_2005.pdf

Directorate-General forEmployment, SocialAffairs and Inclusion. 2013. *SocialEconomy and socialentrepreneurship*. Luxembourg: Publications Office oftheEuropean Union

Dohnalová, Marie a kolektiv. 2012. *Sociální ekonomika, sociální podnikání. Podnikání pro každého*. Praha: WoltersKluwer ČR

Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci. 2014. *Solidarita tváří v tvář*. Brusel: Evropská unie

Employmentpolicy. 2011. *SocialEuropeGuide*.Luxembourg: Publications Office oftheEuropean Union

EuropeanComission. 1992. The Draft Statute for European Associations.[online].Brussels [cit. 25. 2. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:1993:236:FULL&from=EN>

Evropská komise, 1993. *Bílá kniha EU: Růst, konkurenceschopnost, zaměstnanost – výzvy a cesty vpřed pro 21. století*, [online]. Brusel [cit. 10. 12. 2014]. Dostupné

z:http://nb.vse.cz/~svobodam/Archiv_textu/Nezamestnanost/Bila_kniha_EU_konkurenceschopnost.pdf

Evropská komise. 2010. *Evropa 2020*. [online]. Brusel [cit. 1. 4. 2015]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:CS:PDF>

Evropská komise. Sine dato. *Zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování*. [online]. Brusel [cit. 26. 3. 2015]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1133&langId=cs>

Evropská komise. 2014. *Politiky Evropské unie: zaměstnanost a sociální věci*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie

Evropská komise. 2015. *Cooperatives*. [online]. Brussels [cit. 18. 2. 2014]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/we-work-for/social-economy/cooperatives/index_en.htm

Evropská unie. 2015. *Nářízení, směrnice a další právní akty*. [online] [cit. 14. 5. 2015]. Dostupné z: http://europa.eu/eu-law/decision-making/legal-acts/index_cs.htm

Evropský parlament. Sine dato. *Řádný legislativní proces*. [online]. Brusel [cit. 18. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/20150201PVL00004/Powers-and-procedures>

Evropský sociální fond v akci. 2014. *Dáváme lidem práci*. Brusel: Evropská unie

Evropská unie. 2007. *Lisabonská smlouva pozměňující smlouvu o evropské unii a smlouvu o založení evropského společenství*. [online]. Brusel. [cit. 20. 3. 2015]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1428145004272&uri=CELEX:12007L>

Evropská unie. 2012. *Evropský sociální fond. Investice do lidí*. [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie. [cit. 20. 3. 2015]. Dostupné z: [file:///C:/Users/uzivatel/Downloads/esf-leaflet-investing-in-people_cs%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/uzivatel/Downloads/esf-leaflet-investing-in-people_cs%20(1).pdf)

Evropská unie. Sine dato. *Open method of coordination*. [online]. Brussels [cit. 20. 3. 2015]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/open_method_coordination_en.htm

Fuchs Kamil In Buchtová Božena a kol. 2002. *Nezaměstnanost – psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: GradaPublishing

Generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování. 2013. *EaSI-Nový zastřešující program EU pro zaměstnanost a sociální politiku*. [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 12. 2014]. Dostupné z: HYPERLINK "file:///C:/Users/uzivatel/Downloads/KE0313702CSN.pdf"

Generální ředitelství pro komunikaci. 2014. *Podpora zaměstnanosti, sociálního začleňování a sociální politiky – investice do budoucna*. Brusel: Evropská komise

Golinowska, Stanisława; Maciej Żukowski. 2009. *Introduction: The European social model. Its meaning and scope. In Diversity and commonality in European social policies : the forging of a European social model*. [online]. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe Scholar [cit. 10. 5. 2014]. Dostupné z WWW: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/warschau/06223.pdf>

Händel Thomas. Sine dato. Evropský parlament uvítání. [online]. Štrasburk [cit. 18. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/committees/cs/empl/home.html>

Hendl, Jan. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál

Holman Roman. 2001. *Dějiny ekonomického myšlení*. Praha: C H Beck.

Hulgaard Lars. 2010. *Discourses Of Social Entrepreneurship – Variations of The Same Theme?* [online]. Denmark: Centre for Social [cit. 10. 4. 2014]. Dostupné z: http://www.socioeco.org/bdf_fiche-document-121_en.html

Hyhlíková, Věra. 1984. *Informační analýza dokumentu*. Praha: Ústředí vědeckých, technických a ekonomických informací, institut UVTEI

Charta. 2002. *Charta sociální ekonomiky*. [online]. Brusel: 2002 [cit. 10.12. 2014]. Dostupné z: <file:///F:/Charta%20soci%C3%A1ln%C3%AD%20ekonomiky.pdf>

Iniciativa společenství Equal. Sine dato. *Posilování sociální ekonomiky, zejména komunitních služeb*. [online]. Praha [cit. 28. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.equalcr.cz/files/clanky/1011/NTS_C.pdf

Janák Dušan, Ševčíková Eva. 201. *Historie sociální práce a sociálního podnikání*. [online]. Ostrava [cit. 16. 1. 2015]. Dostupné z: <http://socpo.vsp.cz/vzdelavaci-moduly/historie-socialniho-podnikani-a-socialni-prace/>

Johanisová, Nad'a. 2008. *Alternativy podnikání v nerůstové ekonomice*. [online]. Praha [cit. 28. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.researchgate.net/profile/Nadia_Johanisova/publication/264555147_Alternativy_podnikn_v_nerstov_ekonomice/links/53e68c990cf21cc29fd7151a.pdf

Komise. 2010. Sdělení komise evropskému parlamentu, radě, evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů. Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení: evropský rámec pro sociální a územní soudržnost. [online]. Brusel [cit. 24. 5. 2015]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0758&from=CS>

Komise. 2015. *Employment and Social Developments: Annual Review highlights key factors behind resilience to crisis*. [online]. Brusel [cit. 28. 3. 2015]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=113&furtherNews=yes&limit=no>

Kovář, Blahoslav. 1974. *Obsahová analýza dokumentu*. Praha: Ústředí vědeckých, technických a ekonomických informací

Luis José, Chaves Rafael. 2008. *The European Social Economy Concept And Dimension Of The Third Sector. Annals Of Public and Cooperative Economics 79(3/4):549-577* [online]. University od Valencia [cit. 15. 12. 2014]. Dostupné z: <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/detail?vid=7&sid=4ea919bd-433d-4f05-81cd-bbc9ceb9a114%40sessionmgr114&hid=124&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#db=bth&AN=34246212>

Komise evropských společenství. 1994. *Bílá kniha – Evropská sociální politika*. [online]. Brusel [cit. 10. 12. 2014]. Dostupné z: <http://www.uef.cz/dokumenty/dokumenty/dokument42.pdf>

Konsorcium GLE – REDECo. 2008. *Srovnávací analýza modelů sociální ekonomiky v EU a možnosti jejich aplikace v ČR v rámci programového období Evropského sociálního fondu 2007 – 2013*. [online]. Brusel [cit. 10. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.equalcr.cz/files/clanky/1368/Zaverecna_zprava_230508.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí. 2013. *Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020*. [online]. Praha [cit. 4. 3. 2015]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/strateg_zam_2020

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. 2010. *EU a sociální politika*. [online]. Praha [cit. 10. 12. 2014]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/politiky_evropske_unie/index.html

Miovský, Michal. 2009. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. S. 98-103.

Monzón, José Luis a Rafael Chaves. 2008. *Sociální ekonomika v Evropské Unii*. [online]. [cit. 15. 1. 2015]. Dostupné z: http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/a_ces11042-2012_00_00_tra_etu_cs.pdf

MPSV.2014. „Sada indikátorů (rozpoznávacích znaků) pro sociální podnik a integrační sociální podnik“. [online]. Praha [cit. 4. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/a_ces11042-2012_00_00_tra_etu_cs.pdf

Národní tematická síť C Posilování sociální ekonomiky. 2008. Hodnocení mainstreamingové strategie Národní tematické sítě C. *Posilování sociální ekonomiky, zejména komunitních služeb* [online]. Praha [cit. 2. 4. 2015]. Praha. Dostupné z: http://www.equalcr.cz/files/clanky/1394/zaverecna_zprava_hodnoceni_NTS_C.pdf

Národní ústav pro vzdělávání. Sine dato. *Absolventi škol trh práce*. [online]. Praha [cit. 15. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi?Stranka=0-0-06>

Odbor pro informování o evropských záležitostech. Sine dato. *Lisabonská smlouva (Co o ní potřebujete vědět?)*. [online]. Praha: Úřad vlády ČR [cit. 28. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/49/14956-lisbonne_2.pdf

P3 – People, Planet, Profit. 2015. *Adresář sociálních podniků*. [online]. Praha [cit. 11. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.ceske-socialni-podnikani.cz/cz/adresar-socialnich-podniku>

Pejchová Petra. 2012. *Background Report. Nařízení o Evropském fondu pro přizpůsobení se globalizaci 2014-2020*. [online]. Brusel [cit. 11. 12. 2014]. Dostupné z: http://www.studentsummit.cz/data/1329326271286BG_EU_3.pdf

People, Planet, Profit s.r.o. 2014. *Vyhodnocení dotazníkového šetření sociálních podniků v ČR. Zmapování situace sociálních podniků v ČR*. [online]. Praha [cit. 28. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.ceske-socialni-podnikani.cz/images/pdf/P3_setreni_SP.pdf

Rada Evropské Unie. 2010. *Rozhodnutí rady ze dne 21. Října 2010 o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států*. [online]. Brusel [cit. 11. 12. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010D0707&from=EN>

Rada Evropské unie. 2014. *Složení rady*. [online]. [cit. 27. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/configurations/>

Rada EU. 2015. *Evropský semestr*. [online]. Brusel [cit. 28. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/european-semester/>

Smlouva o fungování Evropské unie. 2012. *Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění)* [online]. Brusel [cit. 11. 3. 2015]. Dostupné z...<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=CS>

Social Economy Europe. 2008. *SocialEconomyEurope. Representing And PromotingSocialEconomy In Europe*. [online]. Belgium: SocialEconomyEurope [cit. 27.2. 2014]. Dostupné z: <http://www.socialeconomy.eu.org/IMG/pdf/SocialEconomyEurope-ENG.pdf>

SocialInnovationEurope. 2015. *European Network ofSocialIntegrationEnterprises*. [online]. Belgium [cit. 23. 3. 2015]. Dostupné z:<https://webgate.ec.europa.eu/socialinnovationeurope/en/directory/organisation/european-network-social-integration-enterprises>

Sokol, Jan. 2011. *Společnost jako komunikace*. In Dohnalová, M. Průša, L. Sociální ekonomika. Praha: WoltersKluwer ČR, a.s.

Spear R., Bidet E. 2010. *The role ofsocialenterprise in europeanlabourmarkets*. [online]. Belgium [cit. 23. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.emes.net/site/wp-content/uploads/ELEXIES_WP_03-10_Transversal_ENG.pdf

Statut evropské vzájemné společnosti. 2013. *Usnesení Evropského parlamentu ze dne 14. března 2013 obsahující doporučení Komisi o statutu evropské vzájemné společnosti (2012/2039(INL))*. [online] Štrasburk [cit. 13. 12. 2014]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P7-TA-2013-0094+0+DOC+PDF+V0//CS>

TESSEA.2011. *Studie infrastruktury sociální ekonomiky v České republice*. [online].Praha [cit. 5. 3. 2014]. Dostupné z: http://is.muni.cz/el/1423/jaro2014/HEN624/um/Studie_infrastruktury_TESSEA_plna_verze_podzim2011.pdf

Vyskočil, Marek. 2014. *Podklad pro koncepci politiky vlády vůči NNO do roku 2020*. [online]. Praha [cit. 28. 5. 2015].

Výbor pro zaměstnanost. 2013. *Employment Comittee*. [online]. Brusel [cit. 28. 3. 2015]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=115&langId=en>

Výbor pro zaměstnanost a sociální věci. 2009. *Zpráva o sociální ekonomice*. [online]. Evropský parlament [cit. 18. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/ep-live/cs/committees/video?event=20150416-0900-COMMITTEE-EMPL>

Němcová, Ludmila a kol. 2001. *Vybrané kapitoly z českého družstevnictví*. Praha: Družstevní asociace ČR

Analyzované dokumenty

EHSV. 2014. *Projekt sociální podnikání. Doporučení*. [online]. Brussels: ENSIE . [cit. 5. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.social-entrepreneurship-make-it-happen-finalreport>

Evropský hospodářský a sociální výbor. 2014. Štrasburské prohlášení. *Zapojování sociálních podnikatelů v zájmu inovací růstu podporujícího začlenění a pracovních míst*. [online]. Brusel [cit. 9. 12. 2014]. Dostupné z: http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/a_eesc-2014-00376-00-00-decl-tra-cs.pdf

Evropský hospodářský a sociální výbor. 2011. *STANOVISKO Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Sociální podnikání a sociální podniky*. [Brusel [cit. 9. 6. 2015]. Dostupné z: <https://webapi.eesc.europa.eu/documentsanonymous/ces1584.../content>

Evropská komise. 2011. Sdělení komise evropskému parlamentu, radě, evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů. *Iniciativa pro sociální podnikání – Vytvářet příznivé prostředí pro podporu sociálních podniků v rámci sociálního hospodářství a sociálních inovací*. [online] Brusel [cit. 10. 12. 2014]. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2011\)0682_/com_com\(2011\)0682_cs.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2011)0682_/com_com(2011)0682_cs.pdf)

Evropská komise. 2012. *Sdělení Evropské komise: Na cestě k hospodářské obnově vedoucí k intenzivnímu růstu pracovních míst*. [online]. Brusel [cit. 10. 12. 2014]. Dostupné z: file:///C:/Users/uzivatel/Downloads/COMM_Towards-job-rich-recovery_CS.pdf

Evropská komise. 2014. *The Social Business Initiative of European Commission*. [online]. Brusel [cit. 26. 3. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/publications/docs/sbi-brochure/sbi-brochure-web_en.pdf

Evropský parlament. 2012. Iniciativa pro sociální podnikání. [online]. Štrasburk [cit. 10. 12. 2014]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0429+0+DOC+XML+V0//CS>

Evropský parlament. 2012. *Usnesení Evropského parlamentu ze dne 20. listopadu 2012 o iniciativě pro sociální podnikání – Vytvářet příznivé prostředí pro podporu sociálních podniků v rámci sociálního hospodářství a sociálních inovací (2012/2004(INI))*. [online]. Štrasburk [cit. 10. 12. 2014]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0429+0+DOC+XML+V0//CS>

Evropský parlament a Rada. 2013. Nařízení evropského parlamentu a rady (EU) č. 346/2013 ze dne 17. dubna 2013 o evropských fondech sociálního podnikání. [online]. Brusel [cit. 14. 5. 2015]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0346&from=CS>

Evropský parlament. Sine dato. *Organizace a činnost*. [online]. Brusel [cit. 1. 6. 2015]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/20150201PVL00010/Organizace%20-%20intergroups>

Evropský parlament a Rada. 2013. *Nařízení evropského parlamentu a rady (EU) č. 1296/2013 ze dne 11. prosince 2013 o programu Evropské unie pro zaměstnanost a sociální inovace („EaSI“) a o změně rozhodnutí č. 283/2010/EU, kterým se zřizuje evropský nástroj mikrofinancování Progress pro oblast zaměstnanosti a sociálního začleňování*. [online]. Štrasburk [cit. 24. 5. 2015]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:347:0238:0252:CS:PDF>

Ensie. Sine dato. *The Parliamentary Intergroup Social Economy*. [online]. Brusel [cit. 5. 6. 2015]. Dostupné z: <http://web.ensie.org/Ensie/RepresentationatEUlevel/ParlementEurop%C3%A9en/IntergroupSocialEconomy/tabid/1461/Default.aspx>

ESF v ČR. 2013. *Podpora sociálního podnikání v ČR*. [online]. Praha: MŠMT [cit. 28. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/projekty/podpora-socialniho-podnikani-v-cr>

ESF v ČR. 2015. Porovnání operačního programu Zaměstnanost 2014 – 2020 a operačního programu Lidské zdroje zaměstnanost 2007 – 2013. [online]. Praha [cit. 10. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/dokumenty>

Generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování. 2013. *EaSI-Nový zastřešující program EU pro zaměstnanost a sociální politiku*. [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 12. 2014]. Dostupné z: [HYPERLINK "file:///C:/Users/uzivatel/Downloads/KE0313702CSN.pdf"](file:///C:/Users/uzivatel/Downloads/KE0313702CSN.pdf)

Hlavní město Praha. 2007. Operační program Praha – Adaptabilita. [online]. Praha [cit. 29. 5. 2015]. Dostupné z: http://www.prahafondy.eu/userfiles/File/OPPA%20dokumenty/OPPA_CS_final.pdf

Hlavní město Praha. Sine dato. *Podpora rozvoje sociální ekonomiky*[online]. Praha [cit. 29. 5. 2015]. Dostupné z: http://www.prahafondy.eu/cz/oppa/projekty/1374_podpora-rozvoje-socialni_regcislo0018.html?support=®cislo=&zadpartner=&obsah=&z-all=&stranka=15

Institut plánování a rozvoje. 2014. *Operační program Praha- pól růstu*. [online]. Praha [cit. 28. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.prahafondy.eu/userfiles/File/budoucnost2014plus/OPP/OP_Praha_pol_rustu_CR_verze_8.0__schvaleno_EK_11.6.2015.pdf

Komise. 2013. *Sdělení komise evropskému parlamentu, radě, evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů. Za sociální investice pro růst a soudržnost – včetně provádění Evropského sociálního fondu v období 2014–2020*. [online]. University of Valencia [cit. 14. 5. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0083&from=CS>

MMR. 2011. *Integrovaný operační program pro období 2007 - 2013*. [online]. Praha: MŠMT [cit. 28. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/dfbf033f-0d4d-4781-bdb6-322dcc1857e4/Programovy-dokument-verze-platna-od-21-12-2011.pdf?ext=.pdf>

MMR. 2015. *Integrovaný regionální operační program pro období 2014 – 2020*. [online]. Praha [cit. 28. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/207ddc91-a4de-42ff-9d98-27cdf9ef4c5a/PD-IROP-20150604-schvalen-EK_2.pdf?ext=.pdf

MPSV. 2009. *Výzva pro předkládání grantových projektů OP LZZ „sociální ekonomika“*. [online]. Praha [cit. 4. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/vyzva-30>

MPSV. 2013. *Operační program lidské zdroje a zaměstnanost*. [online]. Praha [cit. 4. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/file/4976/>

MPSV 2015. *Operační program zaměstnanost*. [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. [cit. 16. 6. 2015]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/file/9079/>

Výbor pro zaměstnanost a sociální věci. 2015. *Návrh zprávy o úloze sociálního podnikání a sociálních inovací v boji proti nezaměstnanosti*. [online]. Štrasburk: Evropský parlament [cit. 16. 6. 2015]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/empl/pr/1056/1056962/1056962cs.pdf